

LIITE 13a (Sisäministeriön julkaisuja 2022:17)

Tietopankin sisällön määrittely

Pelastustoimen yhteinen Tietopankki -esiselvitys

Samuli Taira, Sami Hiltunen & Olli Heikkilä, Kanta-Hämeen
pelastuslaitos

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Sisäministeriö

CC BY-SA 4.0

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Tietopankin sisällön määrittely Pelastustoimen yhteinen Tietopankki -esiselvitys

Julkaisija Sisäministeriö

Tekijä/t Samuli Taira, Sami Hiltunen, Olli Heikkilä

Yhteisötekijä Kanta-Hämeen pelastuslaitos

Kieli suomi

Sivumäärä 89

Tiivistelmä Tietopankki-ajatus on saanut alkunsa kymmenkunta vuotta sitten. Vuosien saatossa sitä on rakennettu vastaamaan ensin Jokilaaksojen pelastuslaitoksen ja sitten Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen tarpeita. Esiteltäessä se on saanut sekä kannatusta että kehotuksia edelleen kehittämiseksi. Nyt alueellisten kehittämishankkeiden yhteydessä tietopankin kehittämiseen löytyi sopiva rahoitusmekanismi.

Tietopankin sisällön määrittelyn on tarkoitus vastata kaikkien pelastuslaitosten tarpeeseen, minkä vuoksi sen tekeminen aloitettiin puhtaalta pöydältä. Hankkeen aikana käytiin läpi kaikki pelastustoiminnan johtamista määrittävät julkaisut ja haastateltiin kaikkien pelastuslaitosten edustajia. Koostettua aineistoa tarkastelivat johtamisen eri tasojen työryhmät. Aineistoa esiteltiin kuukausittain. Näin saatiin työn tueksi paljon rakentavia huomioita ja yhteistyökumppaneita.

Tietopankin sisällön määrittely on ensimmäinen pelastustoiminnan johtamiseen liittyvien suunnitelmien ja ohjeiden kooste. Tällaisenaan se toimii muistilistana ja lähdeluettelona siitä, mitkä suunnitelmat pelastuslaitoksilta tulisi löytyä. Tulevaisuudessa sille saadaan toivottavasti pelastusalan ICT-hankkeiden kautta myös toimiva käyttöjärjestelmä, jolloin sitä voidaan käyttää tietolähteenä ja -arkistona.

Asiasanat Johtaminen, pelastustoiminta, tiedonhallinta, pelastustoimi

Definiering av innehållet i databanken

Förstudie om räddningsväsendets gemensamma databank

Utgivare Inrikesministeriet

Författare Samuli Taira, Sami Hiltunen, Olli Heikkilä

Utarbetad av Egentliga Tavastlands räddningsverk

Språk finska

Sidantal 89

Referat Tanken om en databank har uppkommit för ungefär tio år sedan. Under årens lopp har den först byggts upp för att tillgodose behoven hos Älvdalarnas räddningsverk och sedan behoven hos Egentliga Tavastlands räddningsverk. Då databanken presenterats har den fått understöd och det har rekommenderats att den utvecklas vidare. I samband med regionala utvecklingsprojekt har det nu hittats en lämplig finansieringsmekanism för utvecklandet av databanken.

Avsikten är att definieringen av innehållet i databanken ska svara mot alla räddningsverks behov, och därför började man bygga upp databanken från grunden. Under projektet gick man igenom alla publikationer som definierar ledningen av räddningsverksamheten och intervjuade representanter för alla räddningsverk. Det material som sammanstälts granskades av arbetsgrupper på olika ledningsnivåer. Materialet presenterades varje månad. På detta sätt fick man konstruktiva synpunkter och samarbetspartner till stöd för arbetet.

Definieringen av innehållet i databanken är den första sammanfattningen av de planer och anvisningar som finns i anslutning till ledningen av räddningsverksamheten. Som sådan fungerar den som en minneslista och källförteckning över vilka planer räddningsverken bör ha. I framtiden kommer den i samband med IKT-projekt inom räddningsbranschen förhoppningsvis också att få ett fungerande operativsystem, och kan då användas som informationskälla och dataarkiv.

Nyckelord ledning, räddningsverksamhet, informationshantering, räddningsväsende

Defining the databank content

Preliminary study of a shared databank for rescue services

Publisher Ministry of the Interior

Author(s) Samuli Taira, Sami Hiltunen, Olli Heikkilä

Group author Kanta-Häme rescue department

Language Finnish

Pages 89

Abstract The idea of a databank was first presented some ten years ago. Over the years, it has been built first to meet the needs of the Jokilaakso rescue department, and then the Kanta-Häme rescue department. When presented, it has received both support and proposals for further development. A suitable funding mechanism has now been found for the development of the databank in conjunction with the regional development projects.

The definition of the databank's content aims to respond to the needs of all rescue departments, which is why the process started from a clean slate. During the project, all publications that define the management of rescue operations were studied, and representatives of all rescue departments were interviewed. The material collected was reviewed by working groups representing all levels of management. The material was presented on a monthly basis. As a result, many constructive comments and partners were received to support the process.

The definition of the databank's content is the first collection of plans and guidelines related to the management of rescue operations. As such, it acts as a checklist and a list of sources regarding the plans each rescue department should have. In the future, it is hoped an effective operating system can be built for it through ICT projects in rescue services so that it can be used as a data source and archive.

Keywords Management, rescue operations, data management, rescue services

Sisältö

1	Johdanto	16
1.1	Tietopankin sisältö	17
1.2	Yhteistyökumppanit	18
1.3	Tietopankin tarkasteluun liittyvää	20
1.4	Johtamistasot	20
2	Termit	22
3	Pelastustoimintaa edeltävät asiat	23
3.1	Suorituskykyvaatimukset	23
3.1.1	Palvelutasopäätös	23
3.1.2	Paloasemaverkosto	24
3.1.3	Johtamisjärjestelmä	24
3.1.4	Muut pelastustoiminnan suorituskykyvaatimukset	24
3.2	Suorituskyky ja valmius	24
3.2.1	Pelastustoiminnan resurssit ja niiden valmius*	24
3.2.1.1	Henkilöstö	25
3.2.1.2	Kalusto	25
3.2.1.3	Materiaali	25
3.2.1.4	Pelastuslaitokset	25
3.2.1.5	Sopimuspalokunnat	25
3.2.1.6	Sopimuspalokuntien henkilöstö	25
3.2.1.7	Sopimuspalokuntien kalusto	25
3.2.1.8	Sopimuspalokuntien materiaali	25
3.2.1.9	Valtakunnallinen erityisresurssi	25
3.2.2	Pelastuslaitosten väliset yhteistoiminta- ja avunantosopimukset	26
3.2.3	Kansainväliset yhteistyösopimukset	26
3.2.3.1	Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla	27
3.2.3.2	Sopimus lento- ja meripelastusyhteistyöstä arktisella alueella	27

3.2.3.3	Sopimus Barentsin Euroarktisen alueen hallitusten välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla.....	27
3.2.3.4	Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä merellä ja ilmassa tapahtuvasta yhteistyöstä etsintä- ja pelastuspalvelussa	27
3.2.3.5	Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä merellä ja ilmassa tapahtuvasta yhteistyöstä etsintä- ja pelastuspalvelussa	27
3.2.3.6	Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi.....	27
3.2.3.7	Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Ruotsin kuningaskunnan hallituksen välillä yhteistyöstä meri- ja lentopelastuspalvelun alalla	27
3.2.3.8	Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä yhteistyöstä merenkulun ja ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelun alalla.....	28
3.2.3.9	Yleissopimus teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvista vaikutuksista.....	28
3.2.3.10	Sopimus Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnan rajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi.....	28
3.2.3.11	Sopimus pelastuspalveluyhteistyöstä Suomen ja Norjan raja-alueella.....	28
3.2.3.12	Vuoden 1979 kansainvälinen yleissopimus etsintä- ja pelastuspalvelusta merellä	28
3.2.3.13	Sopimus Suomen Tasavallan Hallituksen ja Puolan Kansantasavallan Hallituksen välillä pelastustöiden suorittamisesta Suomen ja Puolan aluevesillä	28
3.2.3.14	Sopimus Suomen Tasavallan Hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Hallituksen välillä pelastustöiden suorittamisesta Suomen ja Neuvostoliiton vesillä	29
3.2.4	Muut pelastustoimintaan osallistuvat tahot*	29
3.2.4.1	Yhteistoimintasuunnitelmat	29

3.2.4.2	Virka-apusopimukset.....	29
3.2.4.3	Vapaaehtoiset henkilöt ja organisaatiot	29
3.2.4.4	Pelastustoimintaan määrätty tahot.....	29
3.2.5	Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä	30
3.2.5.1	Pelastuslaitoksen johtokeskus	30
3.2.5.2	Päivystävä päällikkö.....	31
3.2.5.3	Päivystävät palomestarit.....	31
3.2.5.4	Pelastusryhmien johtajat.....	31
3.2.5.5	Tilannekeskus	31
3.2.6	Tilannekuvan ylläpito.....	31
3.2.7	Valmiuden säätely	32
3.2.7.1	Valmiuden ylläpito.....	32
3.2.7.2	Valmiussiirrot.....	33
3.2.7.3	Varikkovalmiushälytys.....	33
3.2.7.4	Valmiuden tehostaminen.....	33
3.2.7.5	Vaativa tilanne.....	33
3.2.7.6	Häiriötilanteiden hallinta.....	34
3.2.7.7	Ruuhkatilanne	35
3.2.7.8	Suuronnettomuusvalmius.....	35
3.2.7.9	Poikkeusolot.....	35

4 Pelastustoiminta.....36

4.1	Hälyttäminen	36
4.1.1	Lisähälytykset ja vasteen muuttaminen.....	36
4.2	Pelastustoiminnan aloittaminen.....	36
4.3	Pelastustoiminnan johtaminen	37
4.3.1	Pelastustoiminnan muodostelmien johtamisen rakentuminen.....	37
4.3.2	Pelastustoiminnan johtajan tehtävän siirtäminen	37
4.3.3	Johtaminen yhteistoimintatilanteessa.....	38
4.3.4	Etäjohtaminen.....	38
4.3.5	Poikkeamat toimivaltuuksissa.....	38
4.4	Viestintä ja tiedottaminen	38
4.4.1	Onnettomuusilmoitukset sisäministeriöön	39
4.4.2	Viestiliikenne.....	39
4.4.2.1	Pelastustoimen VIRVE-viestiohje.....	39

4.4.3	Väestön varoittaminen, ilmoitukset ja onnettomuustiedottaminen	39
4.4.3.1	Tiedottamisohje.....	40
4.4.3.2	Vaaratiedote.....	40
4.4.3.3	Onnettomuustiedote.....	40
4.4.3.4	Sosiaalinen media.....	40
4.5	Sammutusvesisuunnitelma	41
4.5.1	Vedenottoaikat.....	41
4.6	Pelastustoiminnan jatkuvuuden turvaaminen.....	41
4.7	Palontutkinta.....	42
4.8	Pelastustoiminnan lopettaminen	42
4.9	Öljyvahingon jälkitorjunnasta.....	42

5 Kohde- ja onnettomuustyyppikohtaiset suunnitelmat.....43

5.1	Ulkoiset pelastussuunnitelmat.....	43
5.2	Kohdesuunnitelmat.....	43
5.2.1	Kohdekortit	43
5.2.2	Pelastussuunnitelmat	44
5.2.3	Poistumisturvallisuusselvitykset	45
5.2.4	Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmat	45
5.3	Onnettomuustyyppikohtaiset suunnitelmat.....	45
5.3.1	Toimintaohjekortit tehtäväkoodeittain.....	46
5.3.2	Merellisten onnettomuuksien evakuoitokeskuksen perustaminen.....	46
5.3.2.1	Evakuoitujen kokoamiskeskuksen johtaminen.....	46
5.3.3	Valtakunnallisiin skenaarioihin perustuvat suunnitelmat eri johtamisen tasoille*.....	46
5.3.3.1	Matkustaja-aluksen tulipalo.....	47
5.3.3.2	Öljytankkerin karilleajo	47
5.3.3.3	Suuren matkustaja-aluksen ja kemikaali- tai öljytankkerin yhteentörmäys.....	47
5.3.3.4	Ydinonnettomuus Suomessa tai Suomen lähialueella	47
5.3.3.5	Laaja maastopalo tai useampi yhtäaikainen maastopalo.....	47
5.3.3.6	Matalapainemyrsky, tulvat, talvimyrsky, pakkasjakso ja niiden yhdistelmä.....	47

5.3.3.7	Avaruusmyrsky.....	47
5.3.3.8	Sähkön saannin suurhäiriö.....	47
5.3.3.9	Viestintäverkkojen ja -palvelujen vakava häiriö.....	47
5.3.3.10	Ihmisiä ja omaisuutta uhkaava sekä muuta yhteiskuntajärjestystä vaarantava toiminta	47
5.4	Ilmoituksiin perustuvat kohdetiedot	47
5.4.1	Kulotukset, roskien poltot, ilotulitukset yms.....	48
5.4.2	Muiden viranomaisten havaitsemat vaarat.....	48
5.4.3	Nuuhoojan ilmoitukset.....	48
5.4.4	Paloteknisiin laitteisiin liittyvät ilmoitukset.....	48
5.4.5	Tiekatkot, vesikatkot, sähkökatkot.....	48

6 Pelastustoiminnan johtaminen normaalista poikkeavissa tilanteissa ja poikkeusoloissa49

6.1	Suuronnettomuus.....	50
6.2	Häiriötilanne	50
6.3	Suojaväestön johtaminen	51
6.4	Logistiikka- ja huoltotoimintojen ylläpito*	51
6.4.1	Huolto	52
6.4.2	Tukitoimet.....	52
6.4.3	Materiaalinen varautuminen	52
6.5	Pelastustoimintaan liittyvän avun antaminen ja vastaanottaminen*	52
6.5.1	Avun antaminen.....	53
6.5.2	Avunvastaanottaminen.....	53
6.6	Poikkeusolot.....	54
6.6.1	Johtamisjärjestelmä poikkeusoloissa	55
6.6.2	Valmiussuunnitelma ja varautuminen.....	55
6.6.3	Oman toiminnan jatkuvuuden varmistaminen poikkeusoloissa*	55
6.6.3.1	Pelastustoimen alueen kaikkien pelastustoimintaan käytettävissä olevien voimavarojen määrittely sekä niiden suorituskyky	56
6.6.3.2	Pelastustoimelle varatut kalustot ja rakennukset	56
6.6.4	Yhteistoimintasuunnitelmat, jos ne poikkeavat normaaliaikojen järjestelyistä.....	57
6.6.5	Poikkeusolojen viestintä.....	57
6.6.5.1	Varmistettu väestön varoittamisjärjestelmä*	58

6.6.6	Väestönsuojeluun määritellyt resurssit	58
6.6.6.1	Organisaatio	59
6.6.6.2	Henkilöstö	59
6.6.6.3	Materiaali	59
6.6.7	Väestön suojaaminen*	60
6.6.7.1	Väestönsuojat	60
6.6.7.2	Tilapäiset suojat	60
6.6.8	Väestönsuojamuodostelmien perustaminen	60
6.6.8.1	Väestönsuojeluun liittyvä henkilöstökoulutus	61
6.6.9	Omatoimisen varautumisen johtamisjärjestelmä	61
6.6.9.1	Aluejako	61
6.6.10	Evakuointi*	62
6.6.10.1	Evakuoitujen vastaanottaminen ja sijoittaminen	62
6.6.10.2	Väestön evakuoiminen	62
7	Arviointi ja kehittäminen	63
7.1	Pronto	63
7.2	Läheltä piti -ilmoitukset	63
7.3	Keikkakeskustelu	63
7.4	Defusing & debriefing	63
8	Johtamista tukevat järjestelmät	64
8.1	Pelastuslaitoksen puhelinmuistio	64
8.2	Pelastustoiminnan laskurit	64
8.3	Piirtotasot	64
8.3.1	Valtakunnalliset	64
8.3.2	Alueelliset	64
8.4	Hakupalvelimet	64
8.4.1	Ais.fi	65
8.4.2	Boris	65
8.4.3	C-osaamiskeskus.fi	65
8.4.4	CRS	65
8.4.4.1	ANCAP rescue	65
8.4.5	DigiFinland	65
8.4.6	DVV	65

8.4.7	ERICA	65
8.4.8	Fintrafik.fi.....	65
8.4.9	Flightradar24.com.....	65
8.4.10	GoogleMaps	65
8.4.11	Ilmanet + Windy.....	65
8.4.12	JOTKE.....	66
8.4.13	Kamerat.....	66
	8.4.13.1 Kaupunki	66
	8.4.13.2 Tielikennekeskus.....	66
	8.4.13.3 Ajoneuvo	66
	8.4.13.4 Henkilö	66
8.4.14	Kiinteistöpalvelu.....	66
8.4.15	KEJO	66
8.4.16	Krivat	66
8.4.17	Liikennetila.fi.....	66
8.4.18	Maanmittauslaitos.....	66
8.4.19	Marinetrafik.com.....	66
8.4.20	Merlot tms. palotarkastusohjelma.....	66
8.4.21	Paikkatietoikkuna.fi.....	67
8.4.22	Pronto	67
8.4.23	Rakennusvalvonta	67
8.4.24	Satelliittikuvat.....	67
8.4.25	Sähkökatkokartta.fi.....	67
8.4.26	Trafi	67
8.4.27	TOKEVA.....	67
8.4.28	VORO.....	67
8.4.29	VR	67

9 Pelastusopiston opintosisällöt.....68

9.1	Ajoneuvokalusto.....	68
9.2	Ensivaste.....	68
9.3	Johtaminen.....	68
	9.3.1 Tekniset apuvälineet.....	68
	9.3.2 Teoria	68
9.4	Kalusto-ohjeet	68

9.5	Kemia	69
9.6	Lainsäädäntö.....	69
9.7	Onnettomuustyyppikohtaiset ohjeet	69
9.8	(Palo)fysiikka.....	69
9.9	Palontutkinta.....	69
9.10	Palotekniset laitteet	69
9.11	Palvelutasopäätös.....	69
9.12	Pelastussuunnitelmat	69
9.13	Rakentaminen	70
9.14	Sammutusmenetelmät	70
9.15	Sopimuspalokunnat.....	70
9.16	Työhyvinvointi.....	70
9.17	Työturvallisuus	70
9.18	Vaaralliset aineet.....	70
9.19	Varautuminen	70
9.20	Vedenkuljetus.....	71
9.21	Viestintä	71
	9.21.1 Viestintä (muut kielet).....	71
9.22	Väestönsuojelu.....	71
9.23	Yhteistoiminta.....	71
9.24	Ympäristöturvallisuus	71
9.25	Öljyntorjunta	71
10	P3-käsikirja.....	72
11	Pelastustoimintaa, johtamista ja tietopankkia ohjaavat säädökset, ohjeet ja julkaisut	73
11.1	Lait	73
	11.1.1 Arkistolaki 23.9.1994/831	73
	11.1.2 Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (I pöytäkirja) 82/1980	73
	11.1.3 Hallintolaki 6.6.2003/434	73
	11.1.4 Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019.....	73
	11.1.5 Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta 13.1.2015/10.....	73

11.1.6	Laki kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta 418/2017	74
11.1.7	Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021	74
11.1.8	Laki vaaratiedotteesta 10.8.2012/466	74
11.1.9	Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621	74
11.1.10	Meripelastuslaki 30.11.2001/1145	74
11.1.11	Pelastuslaki 29.4.2011/379	74
	11.1.11.1 HE 56/2021 vp	74
11.1.12	Suomen perustuslaki 11.6.1999/731	74
11.1.13	Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738	74
11.1.14	Valmiuslaki 29.12.2011/1552	74
	11.1.14.1 HE 56/2021 vp	75
11.2	Asetukset	75
11.2.1	Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018	75
11.2.2	Sisäministeriön asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista 1286/2019	75
11.2.3	Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407	75
11.2.4	Valtioneuvoston asetus väestönsuojista 5.5.2011/408	75
11.3	Ohjeet, oppaat ja suositukset	75
11.3.1	Ehdotus kansainvälisen pelastustoiminnan kehittämiseksi	75
11.3.2	Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi	76
11.3.1	Host Nation Support - Pelastustoimen isäntämaan tukitoimien ohje	76
11.3.2	Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta	76
11.3.3	Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa	76
11.3.4	Kansainvälisen pelastustoimen resurssien kansallisen hyödyntämisen toimintamalli	76
11.3.5	Monialaisiin merionnettomuuksiin varatumisen yhteistoimintasuunnitelma (MoMeVa)	76
	11.3.5.1 Evakuoitujen kokoamiskeskuksen perustaminen (MoMeVa)	77
	11.3.5.2 Toimintamalli pelastustoimintaan matkustaja- alusonnettomuudessa	77
11.3.6	Ohje väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta	77
11.3.7	Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta	77

11.3.1	Onnettomuusilmoitukset ja niiden välittäminen	77
11.3.2	Opas sammutusvesisuunnitelman laatimiseksi	77
11.3.3	Opas yleisötahtuman pelastussuunnitelman laadintaan.....	78
11.3.4	Patoturvallisuusopas	78
11.3.5	Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja	78
11.3.6	Pelastuslaitosten viestintäopas 2.0	78
11.3.7	Pelastussukellusohje	78
11.3.8	Pelastustoimen salassapito	78
11.3.9	Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje.....	78
11.3.10	Pelastustoimen VIRVE-viestiohje	79
11.3.11	Savusukellusopas.....	79
11.3.12	Suosituksset viestinnän kehittämisestä pelastuslaitoksissa	79
11.3.13	Tieliikennepelastaminen	79
11.3.14	Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset.....	79
11.3.15	Turvaohje pelastustoimen vesisukellukseen	79
11.3.16	Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen.....	79
11.3.17	Ulkoisen säteilyn valvontaohje pelastusviranomaisille	80
11.3.18	Vaaratiedoteopas	80
11.3.19	Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa	80

Liitteet.....	81
----------------------	-----------

Lähteet.....	85
---------------------	-----------

1 Johdanto

Käsissäsi on Pelastustoimen yhteinen Tietopankki -esiselvitys -hankkeen konkreettinen tuotos eli Tietopankin sisällön määrittely. Hankkeessa kerättiin pelastustoiminnan johtamista määrittävät säädökset ja julkaistut vaatimukset yksiin kansiin. Esiselvityksen tarkoituksena on toimia mahdollisen jatkohankkeen pohjana. Jatkohankkeessa Tietopankille rakennettaisiin käyttöjärjestelmä hakukoneineen. Tietopankin sisällön määrittely ei muodosta pelastuslaitoksille uusia vaatimuksia tarvittavista ohjeista tai suunnitelmista vaan kerää jo olemassa olevat määrittelyt pelastustoimen ohjeista ja suunnitelmista helposti tarkasteltavan muotoon.

Tietopankin visio auttaa ymmärtämään, mihin kysymykseen sen on tarkoitus vastata. Tietopankin on ajateltu tulevaisuudessa olevan ensisijainen ohjeiden ja suunnitelmien säilytyspaikka. Tarkastelu tapahtuisi käyttöjärjestelmässä, johon sisältyy toimiva hakukone. KEJO:n on tarkoitus hakea kuvailulehden avulla (liite 1) tietoja automaattisesti ja tarjota niitä pelastustoiminnan johtajan käytettäväksi.

Käsillä oleva tuotos on siis määrittely edellä mainitusta tiedosta. Tietoa olisi varmasti paljon enemmänkin, mutta tähän määrittelyyn on sisällytetty vain julkaisujen ja säädösten vaatimat suunnitelmat ja ohjeet. Visioon kuuluu myös, että tieto olisi pelastuslaitosten välillä sekä aluehallintovirastojen avoimesti tarkasteltavissa, jolloin eri organisaatioiden hyviä ohjeita voisi soveltaa eri alueilla. Tämän ominaisuuden voidaan olettaa parantavan ohjeiden ja suunnitelmien laatua ja yhtenäisyyttä sekä säästävän työtunteja. Tietopankki pyrkii vastaamaan myös varautumisen kysymyksiin, minkä vuoksi sinne on ajateltu tuotaviksi myös, julkisesti saatavilla olevia julkaisuja. Kun tiedot on varmuuskopioitu päätelaitteille, ei toiminta lakkaa tietoverkkojen ollessa uhattuina.

Toivottavasti löydät hyötyä tuotoksesta ja se palvelee laadukkaamman ja yhtenäisemmän pelastustoimen kehittämisen tukena.

3.12.2021

Samuli Taira, Sami Hiltunen, Olli Heikkilä

1.1 Tietopankin sisältö

Tämän dokumentin on tarkoitus säädösten ja julkaisujen perusteella koota yhteen pelastustoiminnan johtamiseen tarvittavat tiedot.

Pelastustoimintaan kuuluvat pelastuslain 379/2011 32 §:n mukaan:

1. hälytysten vastaanottaminen
2. väestön varoittaminen
3. uhkaavan onnettomuuden torjuminen
4. onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen
5. tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen
6. 1—5 kohdassa mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

Tietopankki ei vaadi pelastuslaitoksilta uusien suunnitelmien tekoa. Tietopankkia voi käyttää tarkastuslistana siitä, mitkä säädökset vaativat millaisten suunnitelmien olemassa oloa. Tietopankki tarjoaa myös aloituspisteen eri ohjeiden ja suunnitelmien rakentamiselle. Oletettavasti pelastuslaitoksilta löytyy suurin osa Tietopankin sisällöstä jo tällä hetkellä. Luultavasti tieto on jaettuna useisiin eri tiedostoihin, ja toisaalta jokin ohje saattaa sisältää useita eri kohtia Tietopankin sisällöstä. Tieto on pilkottu Tietopankkiin pieniksi osiksi, jotta tulevaisuudessa hakukoneen olisi mahdollista tarjota kustakin asiasta juuri olennainen tieto. Tiedon tuomista Tietopankkiin on jäsennetty liitteessä 2.

Kansallinen pelastustoimen johtamisjärjestelmä (tilanne- ja johtokeskukset) odottaa täytäntöönpanoa, mutta on selvää, että se tulee tarvitsemaan tietoa pelastuslaitoksilta. Tietopankki pyrkii vastaamaan tähänkin kysymykseen operatiivisten resurssien osalta. Kaikkea Tietopankin tietoa ei välttämättä tarvita pelastuslaitosten yläpuolella. Ne tiedot, mitä oletetaan tarvittavan, on merkattu kappaleen otsikkoon asteriskilla (*).

Suorituskykyhanke ja alueelliset kehittämishankkeet valmistuvat samaan aikaan, joten on mahdollista, että jotain olennaista tietoa ei ole saatu sisällytettyä Tietopankkiin. Mahdolliset puutteet on pyritty välttämään tarkastelemalla vielä julkaisemattomia eri hankkeiden loppuraportteja.

Tietopankin sisällön määrittelyä tehtäessä on kuultu alan toimijoita kaikilta pelastuslaitoksilta, joten lopputulos on kompromissi, jossa on pyritty ymmärtämään erilaiset tar-

peet eri puolilla Suomea. Tietopankki tässä muodossaan sisältää vain minimin muutamaa poikkeusta lukuunottamatta. Esimerkiksi kappaleessa 5.4 ”Ilmoituksiin perustuvat kohdetiedot” tai kappaleessa 5.2.1 ”Kohdekortit” on mainittu myös sisältöjä, joille ei löydy selkeää tuottamismääräystä mutta joita tuotetaan vaihtelevasti.

1.2 Yhteistyökumppanit

Kaikkien pelastuslaitosten henkilökunnasta on haastateltu ainakin yhtä henkilöä. Tarkoituksena oli kartoittaa, miten pelastuslaitoksen tiedonhallinta on järjestetty, mitä tietoa pelastustoiminnan johtamiseen käytetään ja olisiko kyseisellä pelastuslaitoksella kiinnostusta Tietopankkia kohtaan. Lähtökohtaisesti jokaisella alueella oltiin kiinnostuneita Tietopankista. Varsinais-Suomessa asiat olivat valmiiksi niin hienosti, että heidän kiinnostuksensa liittyi enemmänkin hakupalvelimeen. Jos Tietopankki menee tuotantoon, kannattaa tiedustella Markus Raution (Varsinais-Suomen pelastuslaitos) ja Juha Penttilän (Varsinais-Suomen pelastuslaitos / aluehallintovirasto) näkemyksiä lisää. He ovat osaltaan vastanneet Varsinais-Suomen tietopankin järjestelyistä.

Ohjausryhmä:

- Tommi Luhtaniemi, SM
- Olli Ryhänen, SM
- Tiina Etelälähti, SM
- Anna-Mari Kosunen, Pelastusopisto
- Joni Himberg, Etelä-Savo
- Sami Hakonen / Juha Mujunen, Varsinais-Suomi
- Markus Nuuttila, Kanta-Häme

Tietopankkia on esitelty hankkeille sekä kartoitettu niin päällekkäisyyksiä kuin liityntäpintoja niiden kanssa. Lisäksi on kuultu ja annettu kehitysehdotuksia sekä pyritty sovittamaan hankkeita yhteen kokonaisuudeksi.

Kontaktoidut hankkeet:

- 1.2 Väestönsuojelun toimintamalli
- 2.1 Pelastustoimen kansallisen materiaalihallinnan tietojärjestelmän esiselvitys
- 4.2 HIKLU-alueen laadunhallinta ja omavalvonta -projekti

- 6.2 Valtakunnallisten johto- ja tilannekeskusten toimintojen yhtenäistäminen
- 6.3 Alueellisen tilanne- ja johtokeskustoiminnan kehittäminen
- 10.4 Pelastustoimen palvelutuotannon tehokkaan ohjaus- ja hallintamallin määrittäminen
- 10.6 HIKLU-alueen yhteistoiminnan kehittäminen
- 10.7 Pelastustoimen palvelukokonaisuuksien kuvaaminen
- TP 6 Pelastustoiminnan suorituskyky suhteessa suorituskykyvaatimukseen
- Tietohallinnon johtamisen kokonaisuus -projekti
- Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutuksen uudistamishanke
- KEJO-hanke
- Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä -hanke

Työryhmissä pohdittiin eri johtamistasojen näkemyksiä tarvittavasta tiedosta Samuli Tairan alustusten pohjalta. Työryhmien huomiot on koostettu muistioiksi, jotka löytyvät Tuovista sekä tästä tuotoksesta.

Paloesimiestyöryhmässä työskentelivät:

- Riku Lundell, Satakunta
- Jani Ruonala, Lappi
- Markus Nuutila, Kanta-Häme

Palomestarityöryhmässä työskentelivät:

- Joni Himberg, Etelä-Savo
- Anna Eskelinen, Pohjois-Savo
- Kari Ursin, Helsinki
- Jarno Majaniemi, Pirkanmaa

Päällikköryhmässä työskentelivät:

- Pekka Räty, Jokilaakso
- Paul Nyberg, Keski-Uusimaa
- Heikki Kervinen, Länsi-Uusimaa
- Tuomo Halmeslahti, Etelä-Savo
- Petri Talikka, Kanta-Häme
- Olli Heikkilä, Kanta-Häme

Kaiken virallisen ja kirjatun Tietopankin esittelyn ja kehittämisen lisäksi aiheesta on keskusteltu lukuisissa tilaisuuksissa sekä kuultu alan eri toimijoiden näkemyksiä.

1.3 Tietopankin tarkasteluun liittyvää

Suorat lainaukset on kirjattu tässä dokumentissa lainausmerkkeihin, mikä mahdollistaa tarvittaessa tietojen täydentämisen ja lähteen tarkistamisen. Suorat lainaukset eivät anna täydellistä ohjetta kohdan täyttämiseen, vaan lähteiden sisältö on tarkistettava erikseen. Kappaleen perässä oleva asteriski (*) tarkoittaa, että kappaleeseen muodostuvasta tiedosta voisi olla hyötyä myös pelastuslaitostasoa ylemmällä johtamistasolla.

Kaikkia lähteitä ei lainata tässä suoraan, mutta lähde on merkattu dokumenttiin muistutukseksi. Kaikkiin kappaleisiin ei myöskään ole merkattu lähdeä erikseen. Näissä tapauksissa lähde löytyy kappalerakenteesta ylempää (esimerkiksi kappaleessa 6.4 on kuvattu myös kappaleiden 6.4.1–6.4.3 sisältöä).

1.4 Johtamistasot

Tietopankissa puhutaan johtamistasoista. Tässä yhteydessä käsitteellä tarkoitetaan samaa kuin Ehdotuksessa pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi (ryhmänjohtaja, päivystävä mestari, päivystävä päällikkö). Kuitenkin tässä pohditaan myös pelastuslaitostason yläpuolella tapahtuvaa johtamista tai koordinaatiota, joka tulevaisuudessa tulee tapahtumaan yhteistoiminta-alueiden tilanne- ja johtokeskuksissa sekä ministeriötasolla.

Mentäessä johtamisportaissa ministeriötasolle tiedon tarve ja turvaluokittelu muuttuvat. Myös tämä tieto voisi olla koottuna Tietopankkiin, mutta se näkyisi vain kirjautumisen perusteella niille, joilla on siihen oikeudet. Salaukseen liittyviä asioita täytyy käsitellä tarkemmin järjestelmää määriteltäessä myös siitä näkökulmasta, tuleeko järjestelmästä liian kankea, jos sinne kootaan liian salaista aineistoa.

Pelastuslaitoksen sisällä tiedon tarve eri johtamisen tasoilla vaihtelee pelastuslaitoksittain. Johtamistasojen vastuualueet on määriteltä aluekohtaisesti, ja ne määrittävät osaltaan tiedon tarpeita. Myös oletus johtajan kyvystä siirtyä seuraavalle johtamisen tasolle johtaisi tehtävän aikaiseen valtuuksien lisäämiseen. Täten ei kannata lähteä yleisellä tasolla määrittelemään, mikä tieto kuuluu millekin johtamisen tasolle pelastuslaitoksen sisällä. Tilapäisellä pelastustoiminnan johtajalla (sopimuspalokunnan yksikönjohtaja) ei voi olla virka-aseman puuttumisen vuoksi pääsyä kaikkeen tietoon.

Oletusarvoisesti pelastuslaitokset selviävät pelastustoimen tehtävistä omillaan, joten pelastuslaitosten yläpuolella voisi ajatella olevan kiinnostusta poikkeamiin oletusarvosta. Myös alueellisesti tunnistetut riskit (kuten tapahtumat) voisivat kiinnostaa pelastuslaitosten yläpuolella olevia organisaatioita (tilannetietoisuuden rakentaminen).

2 Termit

Koko kansallista pelastustoimea koskettaneet tapahtumat ovat osoittaneet tarpeen valtakunnallisesti yhteisille termeille. Esimerkiksi Kalajoen maastopalon yhteydessä samasta välineestä käytettiin jopa kymmeniä eri termejä. Onkin tarpeen kirjata tiedot myös Tietopankkiin yhtenäisten määritelmien mukaisesti, mikä helpottaa tiedon löytymistä alueesta riippumatta.

Termistönä on käytetty lähteissä mainittuja termejä. Termien yhteydessä on kerrottu, miten ne suhtautuvat muissa kohdissa ilmaistuihin, mahdollisesti niistä eriäviin termihin.

[Linkki Kokonaisturvallisuuden sanastoon](#)

[Linkki Pelastustoimen käsitteisiin](#)

3 Pelastustoimintaa edeltävät asiat

3.1 Suorituskykyvaatimukset

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 2 §:

”Pelastustoimintaa koskevien suunnitelmien tulee vastata paikallisia tarpeita ja niiden sisällön tulee perustua pelastustoimen alueella esiintyviin uhkiin ja niistä aiheutuvien riskien arviointiin.”

Suorituskykyhanke, työpaketti 6:

”Kuvaa järjestelmien, henkilöstön, materiaalin ja toimintatapojen muodostamaa kokonaisuutta, jolla kyetään saavuttamaan asetetut tavoitteet tietyssä tehtävässä. Suorituskykyvaatimus kuvaa myös kartoitetun asiakastarpeen. Suorituskykyvaatimus kuvaa pelastustoiminnan kokonaisuudessa toimintavalmiutta laajemmin niitä tarpeita, joita toimintaympäristö kulloinkin edellyttää.”

3.1.1 Palvelutasopäätös

Laki pelastustoimen järjestämisestä 6 §:

”Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhkat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit sekä määriteltävä toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös 8 §:ssä tarkoitettut valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet.”

Laki pelastustoimen järjestämisestä 8 §:

”Valtioneuvosto vahvistaa joka neljäs vuosi valtakunnalliset strategiset tavoitteet kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuusuhkia ja muita uhkia vastaan laadukkaana ja kustannusvaikuttavan pelastustoimen järjestämiselle.”

3.1.2 Paloasemaverkosto

3.1.3 Johtamisjärjestelmä

Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi:

”Johtamisjärjestelmä on tietojen keräämistä, tilannekuvaa, tilanneymmärrystä ja valmiuden ylläpitämistä sekä pelastustoiminnan johtamista ja sen tukemista varten muodostettu päätöksentekojärjestelmä. Johtamisjärjestelmän tehtävä on saada pelastustoiminta toimimaan mahdollisimman tehokkaasti. Johtamisjärjestelmä on mitoitettava pelastustehtävien johtamisen ja niiden tukemisen sekä yhteistoiminnan tarpeiden perusteella, joita alueen uhkakuvat indikoivat. Mitoituksessa on huomioitava mahdollisten valtakunnallisesti kootut tehtävät.”

3.1.4 Muut pelastustoiminnan suorituskykyvaatimukset

3.2 Suorituskyky ja valmius

Staattinen ja dynaaminen tieto kaikista resursseista, kuten henkilöstöressursista, on olennaista. Toimijoiden tulee tietää, mikä on tavoitevahvuus (staattinen tieto) ja mikä on todellinen, hälytettävissä ja tällä hetkellä tehtäviin sidottuna oleva vahvuus (dynaaminen tieto). Dynaamisen tiedon oletetaan aikanaan tulevan KEJO:sta.

Suorituskykyhanke, työpaketti 6:

”Suorituskyky kuvaa kullakin ajankohdalla järjestelmien, henkilöstön, materiaalin ja toimintatapojen muodostamaa kokonaisuutta, jolla kyetään saavuttamaan asetetut tavoitteet tietyssä tehtävässä. Kyky saavuttaa haluttu vaikuttavuus määritetyissä olosuhteissa.” (Kosola, 2013.)

3.2.1 Pelastustoiminnan resurssit ja niiden valmius*

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 §:

”1) pelastustoiminnassa tarvittavat voimavarat ja niiden hälyttäminen”

3.2.1.1 Henkilöstö

3.2.1.2 Kalusto

3.2.1.3 Materiaali

2.1 Pelastustoimen kansallisen materiaalihallinnan tietojärjestelmän esiselvitys -hankkeen kautta tuleva tai siihen tuotettava tieto.

3.2.1.4 Pelastuslaitokset

3.2.1.5 Sopimuspalokunnat

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 §:

"pelastustoimen järjestelmään kuuluvien sopimuspalokuntien ja muiden pelastusalalla toimivien yhteisöjen sopimuksen mukaan käytettävissä olevat voimavarat"

3.2.1.6 Sopimuspalokuntien henkilöstö

3.2.1.7 Sopimuspalokuntien kalusto

3.2.1.8 Sopimuspalokuntien materiaali

3.2.1.9 Valtakunnallinen erityisresurssi

MIRG, CBRN, ARCTIC, RPAS, metsäpalo Ponse tai muu vastaava. Näiden resurssien käyttöönoton tulisi olla helppoa, ja niiden tulisi tulla KEJO:sta automaattisina ehdotuksina pelastustoiminnan johtajalle mahdollisissa käyttötilanteissa. Kirjauksen tulisi noudattaa **kansainvälisen pelastustoimen resurssien kansallisen hyödyntämisen toimintamallin** suorituskykyjen kirjaamisen perustetta: ei siis "CBRN-puhdistuslinja" vaan "CBRN-puhdistuslinja, joka pystyy puhdistamaan 150 kävelevää potilasta tunnissa yhtäjaksoisesti 120 tuntia". Olennaisia ovat myös tiedot resurssin käyttöön tarvittavista voimavaroista, kuten henkilöstö, polttonesteet jne.

Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi:

”kemiallisten ja säteilytilanteiden (CBRNE) ja muun vaativan pelastustoiminnan edellyttämä erityisvalmius.”

Ehdotus kansainvälisen pelastustoiminnan kehittämiseksi:

”Sisäministeriön lähtökohtana on ollut, että kansainvälisiä tehtäviä varten kehitetyt erityisresurssit, ml. koulutettu henkilöstö, kalusto ja varusteet olisivat käytettävissä myös kotimaan tarpeisiin.”

3.2.2 Pelastuslaitosten väliset yhteistoiminta- ja avunantosopimukset

Pelastuslaki 44 §:

”Alueen pelastustoimi voi sopia tämän lain mukaisten tehtävien hoitamisesta myös toisella pelastustoimen alueella.”

Pelastuslaki 45 §:

”Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa ja laatia yhteistyössä tarpeelliset pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat on otettava huomioon laadittaessa 33 §:n mukaista hälytysohjetta.”

3.2.3 Kansainväliset yhteistyösopimukset

Tässä esitellyt sopimukset eivät koske kaikkia pelastuslaitoksia. Ne pelastuslaitokset, joita nämä koskevat, ovat luultavammin tehneet näihin liittyviä toimintaohjeita.

[Linkki ajantasaisiin valtiosopimuksiin](#)

3.2.3.1 Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.2 Sopimus lento- ja meripelastusyhteistyöstä arktisella alueella

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.3 Sopimus Barentsin Euroarktisen alueen hallitusten välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.4 Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä merellä ja ilmassa tapahtuvasta yhteistyöstä etsintä- ja pelastuspalvelussa

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.5 Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä merellä ja ilmassa tapahtuvasta yhteistyöstä etsintä- ja pelastuspalvelussa

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.6 Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.7 Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Ruotsin kuningaskunnan hallituksen välillä yhteistyöstä meri- ja lentopelastuspalvelun alalla

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.8 Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä yhteistyöstä merenkulun ja ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelun alalla

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.9 Yleissopimus teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvista vaikutuksista

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.10 Sopimus Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnan rajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.11 Sopimus pelastuspalveluyhteistyöstä Suomen ja Norjan raja-alueella

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.12 Vuoden 1979 kansainvälinen yleissopimus etsintä- ja pelastuspalvelusta merellä

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

Edelliseen liittyvät sopimusmuutokset:

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.13 Sopimus Suomen Tasavallan Hallituksen ja Puolan Kansantasavallan Hallituksen välillä pelastustöiden suorittamisesta Suomen ja Puolan aluevesillä

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.3.14 Sopimus Suomen Tasavallan Hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Hallituksen välillä pelastustöiden suorittamisesta Suomen ja Neuvostoliiton vesillä

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

3.2.4 Muut pelastustoimintaan osallistuvat tahot*

3.2.4.1 Yhteistoimintasuunnitelmat

Pelastuslaki 46 § & 47 §

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 6 §:

”Pelastuslain 47 §:ssä tarkoitetut pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten suunnitelmat niiden tehtävien hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan laaditaan onnettomuustyypeittäin ja tarvittavassa laajuudessa.”

3.2.4.2 Virka-apusopimukset

Pelastuslaki 49 § & 50 §

3.2.4.3 Vapaaehtoiset henkilöt ja organisaatiot

Pelastuslaki 51 §:

”pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä”

3.2.4.4 Pelastustoimintaan määrätyt tahot

Pelastuslaki 37 §:

”Pelastustoimintaa avustamaan määrätyllä henkilöllä on oikeus saada todistus pelastustyöhön osallistumisesta.”

3.2.5 Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 §:

”johtamisjärjestelmä ja johtovastuut eri johtamistasoilla”

Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi:

”Johtamisjärjestelmä toimii myös ruuhkatilanteissa, suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.”

3.2.5.1 Pelastuslaitoksen johtokeskus

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

”Vaativia tilanteita koskevan suunnittelun tulee kattaa ainakin seuraavat toimintaohjeet ja muut suunnitelmat:

a) pelastuslaitoksen tilannekeskuksen ja johtokeskuksen hälyttäminen, perustaminen sekä niiden toimintaa koskevat muut järjestelyt”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

”Pelastuslain 28 §:n mukaan olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen. Tämä edellyttää yhteistyössä Hätäkeskuslaitoksen kanssa tehtävää etukäteissuunnittelua, joka sisältää mm. tärkeysjärjestyksen periaatteiden määrittämistä sekä hätäkeskuksen ja pelastuslaitoksen johto- tai tilannekeskuksen tehtävä- jaon yhteensovittamista.”

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje:

”Alueen pelastustoimen tulee kyetä perustamaan tilanteen aikainen johtokeskus. Suu- rissa onnettomuustilanteissa johtokeskuksia voi olla tarpeen perustaa usealle johta- mistasolle. Johtokeskuksen on tarvittaessa kyettävä koordinoimaan pelastustoimen ja yhteistyötahojen voimavarojen tehokasta käyttöä.”

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset

3.2.5.2 Päivystävä päällikkö

3.2.5.3 Päivystävät palomestarit

3.2.5.4 Pelastusryhmien johtajat

3.2.5.5 Tilannekeskus

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

”Pelastuslain 28 §:n mukaan olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen. Tämä edellyttää yhteistyössä Häätäkeskuslaitoksen kanssa tehtävää etukäteissuunnittelua, joka sisältää mm. tärkeysjärjestyksen periaatteiden määrittämistä sekä häätäkeskuksen ja pelastuslaitoksen johto- tai tilannekeskuksen tehtävajaon yhteensovittamista.”

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset

3.2.6 Tilannekuvan ylläpito

Pelastuslaki 35 §:

”Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta.”

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

”Pelastuslaitoksissa tulee jatkuvasti seurata turvallisuustilannetta ja tehostaa tarvittaessa toimintavalmiutta.”

Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi:

”Johtamisjärjestelmä ylläpitää 24/7 ajan tasalla olevaa tilannekuvaa valmiudesta ja pelastustoiminnan tilasta.”

3.2.7 Valmiuden säätely

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 §:

”valmiuden säätelyä koskevat toimintamallit”

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset:

”Valmiuden ylläpitäminen: Toimenpiteet, joilla ylläpidetään perusvalmiutta, häiriötilanteen takia tehostettua valmiutta tai onnettomuustilanteen ajaksi muodostettua korvaavaa valmiutta.”

”Valmiuden korvaaminen: Valmiuden ylläpitotoimenpide, jolla palautetaan tarpeellinen valmiustaso äkillisen valmiuden heikkenemisen jälkeen. Valmiutta voidaan korvata esimerkiksi valmiussiirrolla tai varikkovalmiushälytyksellä.”

3.2.7.1 Valmiuden ylläpito

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

- ”Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite prosentteina riskiluokittain (50 prosentissa tehtäviä)”
- ”Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite prosentteina riskiluokittain (50 prosentissa tehtäviä)”
- ”Keskimääräinen toimintavalmiusaikatavoite minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokista riippumatta (pelastustoimen strategiassa asetetaan valtakunnallinen tavoite yhteiskunnallisen vaikutavuuden osalta)”

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje:

Katso kappale 7: Toimintavalmiusaika.

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset

3.2.7.2 Valmiussirrot

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset

3.2.7.3 Varikkovalmiushälytys

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset

3.2.7.4 Valmiuden tehostaminen

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

”Perusvalmius luodaan ja ylläpidetään normaalioloissa. Siihen kuuluu, että uhkien mukaiset valmiussuunnitelmat on laadittu, tehtäviin on varattu ja koulutettu henkilöstö, asianmukaiset toimitilat ovat olemassa sekä tarvittava materiaali ja välineet on hankittu. Tehostetussa valmiudessa kohotetaan valmiutta hallita uhkaava onnettomuus- tai vaaratilanne. Täysvalmiudessa otetaan kaikki suunnitellut resurssit käyttöön.”

Suorituskykyhanke, työpaketti 6:

”Kulkee myös termeillä perusvalmius, tehostettu seuranta, korotettu valmius ja täysvalmius.”

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset:

”Toimenpiteet, joilla pelastuslaitoksen valmius korotetaan kulloistakin uhkakuvaa vastaavaksi.”

3.2.7.5 Vaativa tilanne

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

”Pelastuslaitoksen tulee suunnitella pelastustoiminta ja sen johtaminen vaativissa tilanteissa. Vaativia tilanteita koskeva suunnittelu tulee sovittaa yhteen pelastustoiminnan yleisjärjestelyjen kanssa.”

Vaativaan tilanteeseen viitataan asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista. Vaativa tilanne voi tarkoittaa ainakin tilanteita, joissa joudutaan:

- hälyttämään tilannekeskus tai johtokeskus
- johtamaan yhteistoimintaa
- suuronnettomuuteen
- suorittamaan suojaväistö
- turvautumaan erityiseen huolto- tai tukitoimintoon tai materiaaliseen varautumiseen.

Näitä suunnitelmia on käsitelty myös Tietopankin muissa alakohdissa, joten niihin ei tarvita lisäyksiä tässä kohdassa. Jos pelastuslaitoksella kuitenkin on myös muita vaativiin tilanteisiin valmiuden näkökulmasta liittyviä toimintaohjeita, ne voidaan sisällyttää tähän kohtaan.

3.2.7.6 Häiriötilanteiden hallinta

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

”Pelastustoimen tehtävät häiriötilanteissa eivät poikkea sisällöllisesti siitä, mitä ne ovat päivittäisessä toiminnassa. Myös häiriötilanteissa pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.”

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

”Häiriötilanteessa toimivaltaisen viranomaisen on ryhdyttävä erityistoimenpiteisiin tilanteesta selviämiseksi. Tällöin toiminnassa on keskeistä yhteistoiminnan, johtamistoiminnan ja tiedottamisen tehostaminen. Häiriötilanteissa selvittää normaaliolojen lainsäädännöllä.”

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017:

”Häiriötilanne: Uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää.”

3.2.7.7 Ruuhkatilanne

Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi:

”Esimerkiksi myrskytilanteissa suuri tehtävämäärä voi ruuhkauttaa hätäkeskuksen niin, että tehtäviä joudutaan jonottamaan hätäkeskuksessa tai pelastuslaitoksen tilanne- tai johtokeskuksessa.”

3.2.7.8 Suuronnettomuusvalmius

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje:

”Pelastustoimen alueen palvelutasopäätöksessä tulee päättää, missä ajassa suuronnettomuusvalmius kyetään perustamaan. Suuronnettomuusvalmius tulee kyetä perustamaan 2 tunnin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.”

”Suuronnettomuusvalmius tarkoittaa vähintään pelastusyhtymän muodostamaa kokonaisuutta, joka kykenee keskeytyksettömään toimintaan. Alueen pelastustoimi päättää palvelutasopäätöksessään, mikä on riskien perusteella tarvittava suuronnettomuusvalmius.”

3.2.7.9 Poikkeusolot

Valmiuslaki 6 §:

”Jos valtioneuvosto, yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, toteaa maassa vallitsevan poikkeusolot, voidaan valtioneuvoston asetuksella (käyttöönottoasetus) säätää II osan säännösten soveltamisen aloittamisesta. Tällainen asetus voidaan antaa määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.”

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

”5) toimintaohje pelastustoiminnan poikkeusolojen toimivaltuuksien käytöstä sekä muista normaaliolojen toiminnasta poikkeavista toimintamalleista ja voimavaroista.”

4 Pelastustoiminta

4.1 Hälyttäminen

Pelastuslaki 33 §:

”Pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitosten 44 §:n mukainen yhteistoiminta ja 45 §:n mukainen avunanto.”

4.1.1 Lisähälytykset ja vasteen muuttaminen

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 §:

”lisähälytyksiä ja hälytysvasteen muuttamista koskevat toimintamallit”

4.2 Pelastustoiminnan aloittaminen

Pelastuslaki 34 §:

”Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös. Päätöksestä on ilmoitettava asianomaisille viranomaisille ja asianosaisille heti, kun se on mahdollista. Pyydettyessä päätös on vahvistettava kirjallisesti.”

4.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslaki 34 §:

”Pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu. Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen.”

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 §:

Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi:

”Pelastustoiminnan johtamista suunnitellessa tulisi huomioida tilanteen aikana tapahtuva sujuva siirtyminen johtamistasolta toiselle. Tason vaihtumiseen liittyvät tekijät tulee tunnistaa, näitä voivat olla esim. lisäresurssien tarve, erikoiskaluston tai -osaamisen tarve, moniviranomaistilanne/yleisjohtajuus, sovellettujen taktisten ratkaisujen tarve tai tilanteen muuttuminen vähemmän vaativaksi.”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

4.3.1 Pelastustoiminnan muodostelmien johtamisen rakentuminen

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje:

”Yleisperiaatteena on, että jokaisen muodostelman johtaja kykenee tarvittaessa johtamaan seuraavaksi suurempaa uutta johtamisporrasta edellyttävää muodostelmaa. Johtovastuun tulee olla kaikissa tilanteissa yksiselitteinen.”

4.3.2 Pelastustoiminnan johtajan tehtävän siirtäminen

Pelastuslaki 34 §:

”Sisäministeriön pelastusviranomaisella on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan toisin kuin 1 momentissa on säädetty.”

4.3.3 Johtaminen yhteistoimintatilanteessa

Pelastuslaki 35 §:

”Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta.”

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §

4.3.4 Etäjohtaminen

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset

”Pelastustoiminnan etäjohtaminen tarkoittaa johtamisjärjestelyä, jossa toimivaltainen pelastusviranomainen tukee ja johtaa pelastustoimintaa tietojärjestelmien, video- ja/tai viestiyhteyden sekä muiden teknisten apuvälineiden avulla johtopaikastaan.”

4.3.5 Poikkeamat toimivaltuuksissa

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 §:

”alueellista vastuuta ja toimivaltaa koskevat poikkeukset”

4.4 Viestintä ja tiedottaminen

Pelastuslaki 27 § & 32 §

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 §:

”väestön varoittaminen ja onnettomuuden johdosta tarvittava tiedotustoiminta”

Suositukset viestinnän kehittämisestä pelastuslaitoksissa:

”5. Viestintä suunnitellaan osaksi pelastuslaitoksen jokapäiväistä työtä. Viestinnän ammattilaiset ovat esimerkiksi pelastustoiminnan johtajan tukena ja helpottavat näin

tilanteen johtamista sekä vähentävät median suunnasta tulevaa painetta. Pelastuslaitoksilla tulee olla ajantasaiset viestintäsuunnitelmat ja vuosisuunnitelma.”

”6. Kriiseissä ja suuronnettomuustilanteissa viestinnän merkitys korostuu. Suunnitelmallisen, arjessa toimivaan viestintään perustuvan tehostetun viestinnän avulla voidaan estää kriisin eskaloituminen ja vähentää onnettomuudesta aiheutuvia haittoja.”

[Linkki pelastuslaitosten viestintäoppaaseen](#)

4.4.1 Onnettomuusilmoitukset sisäministeriöön

Sisäministeriön ohje SM-2004-01703/Tu-31 Onnettomuusilmoitukset ja niiden välittäminen:

”Sisäasiainministeriö tarvitsee nopeasti tiedon suuronnettomuuksista tai niiden uhkasta ja muista erityistä huomiota herättäneistä onnettomuuksista tai tapahtumista voidakseen huolehtia ministeriölle kuuluvista tehtävistä. Onnettomuusilmoitusten välittämisessä noudatetaan tätä ohjetta.”

4.4.2 Viestiliikenne

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 §:

”viestiliikennejärjestelyt”

4.4.2.1 Pelastustoimen VIRVE-viestiohje

[Linkki pelastustoimen VIRVE-viestiohjeeseen](#)

4.4.3 Väestön varoittaminen, ilmoitukset ja onnettomuustiedottaminen

Pelastuslaki 27 § & 32 §

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 § & 5 §

4.4.3.1 Tiedottamisohje

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 4 §:

”väestön varoittaminen ja onnettomuuden johdosta tarvittava tiedotustoiminta”

4.4.3.2 Vaaratiedote

Laki vaaratiedotteesta 2 §:

”Vaaratiedote on toimivaltaisen viranomaisen antama tiedote, jonka tarkoitus on varoittaa vaarallisesta tapahtumasta ja jolla annetaan toimintaohjeita.”

[Linkki vaaratiedoteoppaaseen](#)

4.4.3.3 Onnettomuustiedote

Onnettomuustiedotteita varten voisi olla yhteinen malli, joka palvelisi kaikkia alueita. Samalla luotaisiin yhtenäistä kuvaa sekä vahvistettaisiin kansalaisten luottamusta pelastustoimeen.

4.4.3.4 Sosiaalinen media

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset:

”Tilannekeskus voi antaa alueen asukkaille suunnattuja viestejä liittyen ajankohtaisiin ja turvallisuutta lisääviin teemoihin (säätötilan muutokset, korkea paloriski, häiriöt yhteiskunnan infrastruktuurissa). Nämä ovat luonteeltaan ”kevyempiä” kuin varsinaiset onnettomuustiedotteet. Välineinä mm. www-sivut, Twitter-tilit jne. Edellä mainituissa ja käyttöön valituissa medioissa annettu ajantasainen ja riittävän usein vaihtuva tieto on omiaan auttamaan viestinnässä myös onnettomuustilanteissa (seuraajakunta valmiina).”

Sosiaalista mediaa käytetään jo viestinnän apuvälineenä, mutta käyttö on hyvin vaihtelevaa. Tahtotilana on kuitenkin lisätä viestintää sosiaalisessa mediassa. Myös **Suorituskykyhankkeen työpaketti 6** tuo esiin sosiaalisen median yhtenä viestinnän välineenä.

4.5 Sammutusvesisuunnitelma

Pelastuslaki 30 §:

”Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa.”

Opas sammutusvesisuunnitelman laatimiseksi: ”Huomioi myös sammutusjätevedet”

4.5.1 Vedenottoapaikat

Pelastuslaki 30 §:

”Kunnan vastuulla olevaan sammutusveden hankintaan kuuluu lisäksi velvollisuus huolehtia sammutusvesisuunnitelmassa määriteltävistä sammutusveden ottoapaikoista luonnonvesilähteisiin.”

4.6 Pelastustoiminnan jatkuvuuden turvaaminen

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

”Riskit arvioidaan päivittäisten tilanteiden, häiriötilanteiden, poikkeusolojen ja väestönsuojelutilanteiden näkökulmasta. Pelastuslaitos arvioi em. riskejä myös oman toiminnan jatkuvuuden kannalta.”

Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi:

”Pelastuslaitoksen suorituskykyvaatimuksena pidetään oman jatkuvuuden turvaamista.”

4.7 Palontutkinta

Pelastuslaki 41 §:

”Pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.”

4.8 Pelastustoiminnan lopettaminen

Pelastuslaki 34 §:

”Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös.”

Pelastuslaki 40 §:

”Kohteen omistaja on velvollinen huolehtimaan tulipalon jälkiraivauksesta ja -vartiointista sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä.”

4.9 Öljyvahingon jälkitorjunnasta

Pelastuslaki 34 §:

”Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös.”

Pelastuslaki 40 §:

”Öljyvahingoissa ilmoitus tulee tehdä öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle.”

5 Kohde- ja onnettomuustyyppikohtaiset suunnitelmat

5.1 Ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaki 48 §:

“Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille.”

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §

Asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista

Ulkaisen pelastussuunnitelman laatiminen

5.2 Kohdesuunnitelmat

5.2.1 Kohdekortit

Kohdekorttien keräämiseen ei ole suoranaista perustetta säädöksissä, ja niiden keräämisessä onkin alueittain suurta vaihtelua. Seuraavissa kohdissa voidaan kuitenkin nähdä perusteet niiden tuottamiselle.

Kohdekorttien kerryttämisessä on siis huomattavaa vaihtelua. Hyväksi käytännöksi on osoittautunut palotarkastajien kanssa tehty yhteistyö, jossa palotarkastajien avulla palotarkastuskohteista on tehty myös pelastustoimintaa hyödyttäviä kohdekortteja. Myös pelastussuunnitelmiin liittyviin avunpyyntöihin on voitu liittää asiakkaalle suunnattu pyyntö täyttää kohdekortti, jolloin molemmat osapuolet hyötyvät.

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

“Pelastuslaitoksen tulee suunnitella pelastustoiminta ja sen johtaminen vaativissa tilanteissa. Vaativia tilanteita koskeva suunnittelu tulee sovittaa yhteen pelastustoiminnan yleisjärjestelyjen kanssa.”

“1) toimintaohje pelastustoiminnan johtamisesta vaativissa tilanteissa, joka sisältää ainakin seuraavat osat:”

“2) edellä 1 kohdassa tarkoitettua toimintaohjetta täydentävät onnettomuustyyppi- ja tilannekohtaiset ja muut erityissuunnitelmat”

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje:

“Riskikohde on sellainen kohde, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran tai kohde on keskeinen yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamisen kannalta. Riskikohteiden arvioinnissa määritetään onnettomuusriski, joka muodostuu onnettomuuden todennäköisyydestä ja onnettomuuden mahdollisista seurausvaikutuksista. Onnettomuusriskin arvioinnin perusteella valitaan riskienhallintakeinot, joita ovat ensisijaisesti riskin poistaminen, riskin pienentäminen tai onnettomuuksien seurausvaikutusten pienentäminen.”

Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi:

Tilannekeskuksen tehtävänä voisi olla “kohdekorttien ylläpito”.

5.2.2 Pelastussuunnitelmat

Pelastuslaki 15 §

Asetus pelastustoimesta 1 § & 3 §

Pelastuslaitoksilla on ollut erilaisia tapoja hyödyntää pelastussuunnitelmia. Keräämällä pelastussuunnitelmia palotarkastusten tai käyttöönottotarkastusten yhteydessä on voitu kerryttää tietoa, joka on osoitetietojen perusteella yhdistettävissä mahdollisiin tehtäviin. Kaikkea pelastussuunnitelmasta tulevaa tietoa ei välttämättä tarvita, joten tiedon kerääminen vain olennaiset osat sisältävään valmiiseen pohjaan (kohdekortti) voisi palvella pelastuslaitoksia paremmin.

5.2.3 Poistumisturvallisuusselvitykset

Pelastuslaki 18 §

Pelastuslaki 19 §:

“Poistumisturvallisuusselvitys on laadittava ennen toiminnan aloittamista ja päivitettävä vähintään kolmen vuoden välein tai toiminnan muuttuessa olennaisesti.”

Poistumisturvallisuusselvityksiä voisi kerätä olennaisilta osin valmiiseen pohjaan (kohdekortti), joka olisi yhdistettävissä osoitetiedon perusteella mahdolliseen tehtävään.

5.2.4 Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmat

Pelastuslaki 16 §:

“Yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski, tilaisuuden järjestäjän on laadittava pelastussuunnitelma.”

Asetus pelastustoimesta 3 §

5.3 Onnettomuustyyppikohtaiset suunnitelmat

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

“onnettomuustyyppi- ja tilannekohtaiset ja muut erityissuunnitelmat”

5.3.1 Toimintaohjekortit tehtäväkoodeittain

5.3.2 Merellisten onnettomuuksien evakuointikeskuksen perustaminen

Monialaisiin merionnettomuuksiin varautumisen yhteistoimintasuunnitelma (MoMeVa), Pelastettujen kokoamispaikan perustaminen:

Meripelastustoimintaan (jota johtaa Rajavartiolaitos) liittyvän evakuoitujen kokoamiskeskuksen perustamisessa pelastusviranomaisen tehtävä on määritelty seuraavasti: ”Järjestetään yhteys operatiiviseen meripelastustoiminnan johtajaan ja muihin tarpeellisiin tahoihin.”

5.3.2.1 Evakuoitujen kokoamiskeskuksen johtaminen

Suorituskykyhanke, työpaketti 6:

”Pelastustoimella on kyky suunnitella ja perustaa evakuoitavien kokoamiskeskus sekä johtaa sen toimintaa. Merellisissä onnettomuuksissa siten kuin rajavartiolaitoksen kanssa on sovittu.”

Evakuointikeskuksen perustaminen merellisessä suuronnettomuudessa (Hatakka 2014):

”merionnettomuuksien maissa tapahtuvaa jälkitoimintaa ei sellaisenaan säädellä missään lainsäädännössä. Toimintaa voidaan pitää pelastustoimintana, mutta koska onnettomuus ei tapahdu maissa, myös vastakkaisia johtopäätöksiä voi asiasta tehdä.”

MoMeVa on osittain päivitetty samana vuonna kuin Hatakan opinnäytetyö on valmistunut. Hatakan esittämä kritiikki lainsäädännön puuttumista kohtaan ei silti ole vailta perustetta, ja ohjeita päivittäessä kannattaakin tarkastella myös Hatakan näkemyksiä.

5.3.3 Valtakunnallisiin skenaarioihin perustuvat suunnitelmat eri johtamisen tasoille*

Suorituskykyhanke, työpaketti 6

- 5.3.3.1 Matkustaja-aluksen tulipalo
- 5.3.3.2 Öljytankkerin karilleajo
- 5.3.3.3 Suuren matkustaja-aluksen ja kemikaali- tai öljytankkerin yhteentörmäys
- 5.3.3.4 Ydinonnettomuus Suomessa tai Suomen lähialueella
- 5.3.3.5 Laaja maastopalo tai useampi yhtäaikainen maastopalo
- 5.3.3.6 Matalapainemyrsky, tulvat, talvimyrsky, pakkasjakso ja niiden yhdistelmä
- 5.3.3.7 Avaruusmyrsky
- 5.3.3.8 Sähkön saannin suurhäiriö
- 5.3.3.9 Viestintäverkkojen ja -palvelujen vakava häiriö
- 5.3.3.10 Ihmisiä ja omaisuutta uhkaava sekä muuta yhteiskuntajärjestystä vaarantava toiminta

5.4 Ilmoitukseen perustuvat kohdetiedot

Kansalaisilta ja muilta toimijoilta tulee säännöllisesti ilmoituksia alueellisista poikkeamista normaaliin. Nämä poikkeamat olisi hyvä kirjata määrämuotoisina ja viedä KEJO:on määräaikaisiksi piirtotasoiksi (jotka ovat näkyvillä vain määritetyn ajan). Näistä tiedoista voisi olla kiinnostunut myös hätäkeskus.

5.4.1 Kulotukset, roskien poltot, ilotulitukset yms.

5.4.2 Muiden viranomaisten havaitsemat vaarat

Pelastuslaki 42 §:

“Jos viranomaiset virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa asiasta alueen pelastusviranomaiselle.”

Tämän tiedon sijoittaminen kohdetiedoksi vaatii sen pohdintaa, kuka kohdetietoja pääsee näkemään ja voidaanko tieto jakaa yksilön oikeuksia vaarantamatta.

5.4.3 Nuohoojan ilmoitukset

Pelastuslaki 62 §:

“Nuohouksessa havaittujen vikojen ilmoittaminen pelastuslaitokselle”

5.4.4 Paloteknisiin laitteisiin liittyvät ilmoitukset

Ilmoitukset irtikytkennöistä sekä muista paloteknisten laitteiden normaalista poikkeavasta toiminnasta.

5.4.5 Tiekatkot, vesikatkot, sähkökatkot

Ennalta tiedossa olevat, toimintaan mahdollisesti vaikuttavat normaalista poikkeavat tilanneilmoitukset voisivat näkyä KEJO:ssa määräaikaisina piirtotasoina (jotka ovat näkyvillä vain määritetyn ajan).

6 Pelastustoiminnan johtaminen normaalista poikkeavissa tilanteissa ja poikkeusoloissa

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

“Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tulee varautua hoitamaan tehtävänsä:

- päivittäisissä tilanteissa
- normaaliolojen häiriötilanteissa
- poikkeusoloissa.

Tämä edellyttää turvallisuustilanteen mukaista johtamisjärjestelyiden, pelastustoimen muodostelmien ja yhteistoiminnan suunnittelua, valmiussuunnittelua ja varautumista sekä oman toiminnan turvaamista. Ohjeessa käsitellään varautumiseen liittyviä kysymyksiä eri turvallisuustilanteissa siltä osin kuin tehtävät tai toimivaltuudet muuttuvat seuraavalla turvallisuustasolla.”

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

“Pelastuslaitoksen tulee suunnitella pelastustoiminta ja sen johtaminen vaativissa tilanteissa.”

Vaativaan tilanteeseen viitataan asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista. Vaativa tilanne voi tarkoittaa ainakin tilanteita, joissa joudutaan:

- hälyttämään tilannekeskus tai johtokeskus
- johtamaan yhteistoimintaa
- suuronnettomuuteen
- suorittamaan suojaväistö
- turvautumaan erityiseen huolto- tai tukitoimintoon tai materiaaliseen varautumiseen.

Näitä suunnitelmia on käsitelty myös Tietopankin muissa alakohdissa, joten niihin ei tarvita lisäyksiä tässä kohdassa.

6.1 Suuronnettomuus

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

“Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan pelastustoimen alueen palvelutasopäätöksessä tulee päättää, missä ajassa suuronnettomuusvalmius kyetään perustamaan. Suuronnettomuusvalmius tarkoittaa vähintään pelastusyhtymän muodostamaa kokonaisuutta, joka kykenee keskeytyksettömään toimintaan. Alueen pelastustoimi päättää palvelutasopäätöksessään, mikä on riskien perusteella tarvittava suuronnettomuusvalmius. Suuronnettomuusvalmius tulee kyetä perustamaan kahden tunnin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.”

6.2 Häiriötilanne

Suorituskykyhanke, työpaketti 6:

“Häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan turvallisuutta, toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanteita ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet, kuten myrskytuhot ja vedenpinnan äkillinen nousu. On olemassa myös ihmisen toiminnasta aiheutuvia häiriötilanteita, kuten laaja-alainen mellakka ja terroristinen teko. Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin.”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

“Pelastuslaitoksen tulee määritellä ja kyetä huolehtimaan seuraavista asioista häiriötilanteissa:

- Suuronnettomuusvalmiuden määrittely ja kokoamisaika
- Avun antamisen periaatteet toiselle pelastuslaitokselle ja avun pyytämisen periaatteet toiselta pelastuslaitokselta
- Hälytysohjeesta poikkeava yksiköiden hälyttäminen ja tehtävien asettaminen tärkeysjärjestykseen (yhteistyö Hätäkeskuslaitoksen kanssa)

- Johto- tai tilannekeskuksen perustaminen ja henkilöstö mukaan lukien tilanteet, joissa tarvitaan pelastustoimintaan osallistuvia muita viranomaisia
- Miten ja millä järjestelmillä tilannekuva kerätään, ylläpidetään ja jaetaan
- Toiminta, johtaminen ja voimavarat pitkäkestoisissa tilanteissa
- Suunnitelma, miten toteutetaan pelastustoimintaan velvollisten viranomaisten osallistuminen pelastustoimintaan
- Muille viranomaisille annettavan virka-avun perusteet (tarjottava kalusto, varusteet, henkilöstö ja asiantuntemus)”

6.3 Suojaväestön johtaminen

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

“d) suojaväestön johtaminen suuronnettomuuksissa ja muissa pelastustoiminnan vaativissa tilanteissa”

Ohje väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta:

“Evakuoinnit suunnitellaan sekä normaali- että poikkeusoloja varten.”

“Normaalioloissa tapahtuvissa evakuointitilanteissa pelastustoiminnan johtaja huolehtii kuljetuksista tukeutuen paikalliseen kuljetuskalustoon.”

6.4 Logistiikka- ja huoltotoimintojen ylläpito*

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

“e) pelastustoiminnan huolto- ja tukitoimintojen järjestelyt, mukaan lukien pelastustoiminnassa tarvittava materiaallinen varautuminen”

Asetuksen mukaan pelastuslaitoksen tulee suunnitella pelastustoiminta ja sen johtaminen vaativissa tilanteissa. Tätä asiaa on tarkasteltu myös suurten tilanteiden yhteydessä (mm. Kalajoen maastopalossa 2021) ja otettu siihen mallia myös puolustusvoimista. Asiaan liittyvää selvitystä ei ole vielä julkaistu. Voidaan kuitenkin todeta, että myös huolto vaatii johtamista, ja tässä Tietopankin kohdassa olisi hyvä pohtia myös sitä.

6.4.1 Huolto

Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi:

“Tilannekeskuksella on kyky käynnistää pelastustoimintaan liittyvät huoltotoimenpiteet, sekä ylläpitää niitä tehtävän keston ajan.”

6.4.2 Tukitoimet

6.4.3 Materiaalinen varautuminen

6.5 Pelastustoimintaan liittyvän avun antaminen ja vastaanottaminen*

Kansainvälinen pelastustoiminta elää kehitysvaihetta, ja siihen liittyy sekä kansainvälisiä että kansallisia säädöksiä, kuten myös valtakunnallisia ja alueellisia ohjeita sekä kehitysehdotuksia. Kansainväliseen pelastustoimintaan varatut resurssit haluttaisiin helpommin myös kansalliseen käyttöön.

Pelastuslaki 38 §:

“sisäministeriö voi Euroopan unionin, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, jos avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua. Sisäministeriö voi myös pyytää tarvittaessa pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua Euroopan unionilta, toiselta valtiolta tai kansainväliseltä järjestöltä.”

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

“4) pelastuslain 38 §:ssä tarkoitetun kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät järjestelyt”

Laki kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa

Tarkastele myös:

Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöstä N:o 1313/2013/EU

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

Ehdotus kansainvälisen pelastustoiminnan kehittämiseksi, Sisäministeriö

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

Host Nation Support. Pelastustoimen isäntämaan tukitoimien ohje. Varsinais-Suomen aluepelastuslaitoksen ohje

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

Kansainvälisen pelastustoimen resurssien kansallisen hyödyntämisen toimintamalli

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

6.5.1 Avun antaminen

Varatut resurssit

6.5.2 Avunvastaanottaminen

Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa:

“Pelastuslaitoksilta edellytettävät järjestelyt isäntävaltion tuen antamisessa kansainvälisen avun vastaanottamisessa.”

6.6 Poikkeusolot

Valmiuslaki

Pelastuslaki

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

“5) toimintaohje pelastustoiminnan poikkeusolojen toimivaltuuksien käytöstä sekä muista normaaliolojen toiminnasta poikkeavista toimintamalleista ja voimavaroista.”

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

“Pelastuslaitosten tehtävänä on valmiussuunnittelun ja etukäteen tehtävien valmistelujen avulla varmistaa, että ne pystyvät huolehtimaan ihmisten ja omaisuuden suojaamiseen ja pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistään sekä tehtävien edellyttämästä yhteistoiminnasta myös poikkeusoloissa”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

“Valmiuslain 3 §:n mukaan poikkeusoloja ovat:

1. Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;
2. Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;
3. väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;
4. erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila; sekä
5. vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.”

“Valmiuslain 6 §:n mukaan poikkeusolojen olemassaolon toteaa valtioneuvosto yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa ja käyttöönottoasetuksesta päättää lopullisesti eduskunta.”

6.6.1 Johtamisjärjestelmä poikkeusoloissa

Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi:

“Poikkeusoloissa johtokeskuksen tulee suoriutua kaikista alueensa tehtävistä, kunkin maakunnan pelastustoimen tulee tarvittaessa pystyä toimimaan ”itsenäisenä soluna”.

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

“Johtamisjärjestelmän täydentäminen tarvittaessa alajohtoportailta sekä johtokeskusten perustaminen, henkilöstö ja suojaaminen”

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

“Poikkeusoloissa pelastustoiminta laajenee ja toiminnassa tarvitaan enemmän voimavaroja muun muassa kuntien perustamia väestönsuojelumuodostelmia. Lisäksi väestönsuojelutehtävät ja omatoimisen varautumisen johtaminen merkitsevät johtoportaiden lukumäärän lisääntymistä ja johtamistehtävien laajentumista. Perustana johtamisrakenteille on suuronnettomuuksissa käytettävä linjaesikuntaorganisaatio”

6.6.2 Valmiussuunnitelma ja varautuminen

Valmiuslaki 12 § (& 120 §):

“Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.”

6.6.3 Oman toiminnan jatkuvuuden varmistaminen poikkeusoloissa*

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

“Pelastuslaitosten tulee huolehtia, että tarpeelliset hallinto-, tuki- ja huoltopalvelut toimivat erilaisissa turvallisuustilanteissa. Tämä edellyttää, että palvelun tuottaja huoleh-

tii tarpeellisen henkilöstön varaamisesta ja ostopalvelujen palvelutasosta myös kaikissa edellä mainituissa tilanteissa. Vastuiden rajat kirjataan palvelusopimuksiin ja johtosääntöihin.”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje

6.6.3.1 Pelastustoimen alueen kaikkien pelastustoimintaan käytettävissä olevien voimavarojen määrittely sekä niiden suorituskyky

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

“Pelastustoimintaa varten tarvitaan muodostelmaresursseja, joiden mitoitus perustuu uhka-arvioihin. Pelastusmuodostelmien osalta pidetään minimitasona, että poikkeusolojen tehtäviin varaudutaan käyttämään kaikkia pelastustoimen alueella olevaa pää- ja sivutoimista henkilöstöä, vapaaehtoisia palokuntia sekä tehdas- ja laitospalokuntia siten kuin niiden kanssa toiminnasta sovitaan. Lisäksi omatoimisen varautumisen organisaatiolla ja sen toiminnalla on tärkeä merkitys, joka korostuu poikkeusoloissa.”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

6.6.3.2 Pelastustoimelle varatut kalustot ja rakennukset

Pelastuslaki 92 §

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

“Pelastuslaitosten tulee varata käyttöönsä omalla vastuullaan oleva henkilöstö sotilasviranomaisilta sekä tarpeelliset lisäajoneuvot ja työkoneet sekä toimitilat asianomaiselta lääninhallitukselta. Pelastuslaitosten ja vapaaehtoisten palokuntien omistamia ajoneuvoja ei tarvitse varata. Samoin kunnat saavat pitää omistamansa rakennukset käytössään poikkeusoloissa, joten niitä ei tarvitse varata.”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

6.6.4 Yhteistoimintasuunnitelmat, jos ne poikkeavat normaaliaikojen järjestelyistä

Pelastuslaki 46 § & 47 §

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

“Pelastuslaitoksen omien voimavarojen lisäksi erityisesti laajamittaisten häiriötilanteiden hoitaminen ja toiminta poikkeusoloissa edellyttää yhteistoimintaa ja sen suunnittelua myös toisten pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten kanssa.”

6.6.5 Poikkeusolojen viestintä

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

“c) viestintä ja väestön varoittaminen suuronnettomuustilanteissa ja muissa pelastustoiminnan vaativissa tilanteissa;”

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

“Pelastusjohdon on kyettävä vastaamaan nopeasti, luotettavasti ja mahdollisimman avoimesti muiden viranomaisten, median ja väestön lisääntyneeseen tiedontarpeeseen.”

“Viestintään voidaan katsoa kuuluvaksi

- onnettomuusilmoitukset
- viranomaistiedotteet (häätiedote, muu viranomaistiedote)
- tiedottaminen tilanteesta ylemmälle johtoportaalle ja yhteistyötahoille
- onnettomuuden kohteeksi joutuneiden/ vaikutusalueella olevan väestön neuvonta
- uutistiedottaminen
- sisäinen tiedottaminen.”

6.6.5.1 Varmistettu väestön varoittamisjärjestelmä*

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

“pelastuslaitoksen tulee varautua pelastustoimen valmiuslain 3 §:n kohdan 1 mukaisen aseelliseen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavaan hyökkäykseen”

6.6.6 Väestönsuojeluun määritellyt resurssit*

Pelastustoiminnan ja väestönsuojelun tehtävät menevät poikkeusoloissa ja sotatilassa samojen humanitaaristen tehtävien alle, joten niiden käsittely on tässä olennaista (ks. kappaleet 6.6.6.–6.6.9.). Oletettavasti pelastustoiminnan johtajalle voi näissä tilanteissa langeta myös väestönsuojelun johtamiseen liittyviä tehtäviä, jolloin nämä ohjeet on hyvä olla käsillä.

Geneve: viittaa Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjaan kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (I pöytäkirja)

Pelastuslaki 66 §:

“Väestönsuojelutehtäviä hoitava henkilöstö nauttii aseellisissa selkkauksissa humanitaarisia tehtäviä suorittaessaan kunnioitusta ja suojelua...”

“Sisäministeriö päättää asianomaisen ministeriön tai alueen pelastusviranomaisen esityksestä, mitä henkilöitä, materiaalia ja tiloja 1 momentissa tarkoitettu suojelu koskee.”

Geneve 61 artikla: “väestönsuojelu” tarkoittaa joidenkin tai kaikkien alla lueteltujen humanitaaristen tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojelu vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja sen auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välttämättömien edellytysten luominen eloonjäämiselle. Nämä tehtävät ovat:

1. hälytystoiminta;
2. evakuointi;
3. suojista huolehtiminen;
4. pimennystoimenpiteiden hoito;
5. pelastustoiminta;

6. lääkintähuolto, mukaan lukien ensiapu ja hengellinen huolto;
7. sammutustoiminta;
8. vaarallisten alueiden tiedustelu ja merkitseminen;
9. puhdistustoiminta ja vastaavat suojelutoimenpiteet;
10. tilapäismajoituksen järjestäminen ja tarvikkeiden jakelu;
11. osallistuminen hätätilanteessa järjestyksen palauttamiseen ja ylläpitämiseen tuhoalueilla;
12. välttämättömien julkisten palvelujen kiireinen kuntoon saattaminen;
13. surmansa saaneista huolehtiminen;
14. avustaminen elintärkeiden kohteiden säilyttämiseksi;
15. edellä mainittujen tehtävien edellyttämät lisätoimenpiteet, mukaan lukien suunnittelu ja järjestely, muttei rajoittuen näihin.”

6.6.6.1 Organisaatio

Geneve 61 artikla: “b) ”Väestönsuojeluorganisaatio” tarkoittaa selkkauksen osapuolen toimivaltaisen viranomaisen valtuuttamaa tai asettamaa laitosta tai muuta yksikköä, joka hoitaa nimenomaan ja pelkästään a kohdassa tarkoitettuja tehtäviä.”

6.6.6.2 Henkilöstö

Geneve 61 artikla: “c) Väestönsuojeluorganisaation ”henkilöstö” tarkoittaa selkkauksen osapuolen yksinomaan a kohdassa tarkoitettuja tehtäviä hoitamaan nimittämiä henkilöitä, mukaan lukien osapuolen yksinomaan kyseisen organisaation hallintotehtäviin nimeämät henkilöt.”

6.6.6.3 Materiaali

Geneve 61 artikla: “d) Väestönsuojeluorganisaation ”materiaali” tarkoittaa varusteita, tarvikkeita ja kulkuneuvoja, joita kyseinen organisaatio käyttää a kohdassa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseen.”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

6.6.7 Väestön suojaaminen*

Asetus pelastustoimen suunnitelmista 5 §:

“d) suojaväistön johtaminen suuronnettomuuksissa ja muissa pelastustoiminnan vaativissa tilanteissa”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

“pelastuslaitoksen tulee varautua pelastustoimen valmiuslain 3 §:n kohdan 1 mukaisen aseelliseen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavaan hyökkäykseen”

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

“Pelastuslaitoksella tulee olla selvillä väestönsuojapaikkatilanne ja eri suunnitelmien yhteydessä tiedot väestönsuojien käytöstä.”

6.6.7.1 Väestönsuojat

6.6.7.2 Tilapäiset suojat

6.6.8 Väestönsuojamuodostelmien perustaminen

Se, lankeaako väestönsuojelumuodostelmien johtaminen pelastustoiminnan johtajan harteille, vaihtelee varmasti alueittain. Vaikka pelastustoiminnan johtaja olisi eri kuin väestönsuojamuodostelman johtaja, on niiden toimittava yhteistyössä, jolloin toisen toimintapojen ymmärtäminen palvelee molempia osapuolia.

Valmiuslaki 120 §:

“Poikkeusoloissa väestön suojaamiseksi ja väestönsuojelun johtamisen tehostamiseksi pelastustoimen viranomaiset ja kunnat perustavat johtokeskuksia sekä sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia, väestön suojaamiseksi välttämättömiä tehtäviä varten väestönsuojelumuodostelmia.”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

“Pelastustoimen vastuulla olevien väestönsuojelumuodostelmien mitoittaminen ja perustaminen”

6.6.8.1 Väestönsuojeluun liittyvä henkilöstökoulutus

Tämän aineiston ymmärtäminen palvelee pelastustoiminnan johtajaa, joka voi mahdollisesti vastata myös väestönsuojeluun osallistuvan henkilöstön toiminnasta.

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta:

“Pelastustoimen vastuulla olevan väestönsuojeluhenkilöstön varaaminen, kouluttaminen ja harjoitukset”

6.6.9 Omatoimisen varautumisen johtamisjärjestelmä

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

“Omatoimisen varautumisen johtaminen tapahtuu ensisijaisesti ketjussa pelastustoimen johtokeskus – suojelupiiri – suojelulohko – suojeluyksikkö, mutta tuhotilanteessa alueella toimiva omatoimisen varautumisen johto voidaan myös alistaa pelastustoimen johtokeskuksen alaiselle pelastusjohdolle.”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

6.6.9.1 Aluejako

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje:

“Pelastuslaitosten tehtävänä on huolehtia omatoimisen varautumisen organisoinnista poikkeusolojen varalle siten, että omatoimisen varautumisen toimintoja voidaan johtaa suojautumista ja evakuoiteja edellyttävissä tilanteissa ja että ohjeiden perillemeno ja tilannekuvan kokoaminen on mahdollista. Edellä mainittu merkitsee omatoimisen varautumisen organisoinnista suojelupiireiksi, -lohkoiksi ja -yksiköiksi sekä niihin perustettavia johtokeskuksia.”

6.6.10 Evakuointi*

Valmiuslaki 121 §:

“Edellä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tietyn alueen väestön tai osan väestöstä on siirryttävä muualle, jos se väestön turvallisuuden kannalta on välttämätöntä. Valtioneuvosto päättää, mitä alueita ja mitä osaa alueen väestöstä siirtymisen koskee. Sisäasiainministeriö huolehtii siirtymisen yleisjohdosta.”

Ohje väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta:

“Kaikilla pelastustoimen alueilla tulee olla suunnitelmat ja riskien ja uhkien edellyttämä valmius alueensa väestön evakuointeihin sekä evakuoitujen vastaanottoon ja sijoittamiseen niin normaali- kuin poikkeusoloissa.”

“Alueen pelastustoimen tulee suunnitella pelastustoimen alueen väestön evakuointien osalta yhteistoiminnassa kuntien ja muiden osapuolten kanssa seuraavat asiat:

- evakuoinnista tiedottaminen
- väestön kokoaminen (kokoontumispaikat, kokoontumiskeskukset, järjestykeskukset)
- kuljetusjärjestelyt
- evakuoitavien rekisteröinti
- evakuoitavien vastaanotto (vastaanotto- ja jakopaikat) ja sijoittaminen sekä
- evakuoinnin toteutuksessa tarvittava henkilöstö ja evakuointien johtaminen.”

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa -ohje

6.6.10.1 Evakuoitujen vastaanottaminen ja sijoittaminen

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

6.6.10.2 Väestön evakuoiminen

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

7 Arviointi ja kehittäminen

7.1 Pronto

Valtakunnalliset toimintamallit

7.2 Läheltä piti -ilmoitukset

Alueelliset toimintamallit

7.3 Keikkakeskustelu

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

7.4 Defusing & debriefing

Alueelliset toimintamallit ja kriteerit toiminnan käynnistämiseen

8 Johtamista tukevat järjestelmät

Tänne on kerätty lähteitä, joita pelastuslaitoksilla käytetään tietojen keräämisessä pelastustoiminnan johtamisen tueksi.

8.1 Pelastuslaitoksen puhelinmuistio

8.2 Pelastustoiminnan laskurit

Vaahtolaskuri, vedenkuljetuksen laskuri jne.

8.3 Piirtotasot

8.3.1 Valtakunnalliset

Tukiasemaverkostot, pohjavesikartat, rataverkostot, sähköverkot jne.

8.3.2 Alueelliset

Johtamisen piirtotasot, veneenlaskupaikat, vedenottoaikat jne.

8.4 Hakupalvelimet

Tähän on koostettu esimerkkejä, mistä kaikista muista kuin pelastuslaitoksen omista lähteistä tietoa haetaan tai mistä sitä voisi hakea. Osalle näistä tulisi määritellä rajapinnat, kuten ERICA, KEJO, ja osaa taas käytettäisiin suoraan sivuston kautta (GoogleMaps).

8.4.1 Ais.fi

8.4.2 Boris

8.4.3 C-osaamiskeskus.fi

8.4.4 CRS

8.4.4.1 ANCAP rescue

8.4.5 DigiFinland

8.4.6 DVV

8.4.7 ERICA

8.4.8 Fintrafik.fi

8.4.9 Flightradar24.com

8.4.10 GoogleMaps

8.4.11 Ilmanet + Windy

8.4.12 JOTKE

8.4.13 Kamerate

8.4.13.1 Kaupunki

8.4.13.2 Tielikennekeskus

8.4.13.3 Ajoneuvo

8.4.13.4 Henkilö

8.4.14 Kiinteistöpalvelu

8.4.15 KEJO

8.4.16 Krivat

8.4.17 Liikennetila.fi

8.4.18 Maanmittauslaitos

8.4.19 Marinetrafik.com

8.4.20 Merlot tms. palotarkastusohjelma

8.4.21 Paikkatietoikkuna.fi

8.4.22 Pronto

8.4.23 Rakennusvalvonta

8.4.24 Satelliittikuvat

8.4.25 Sähkökatkokartta.fi

8.4.26 Trafi

8.4.27 TOKEVA

8.4.28 VORO

Väestöhälytinten ohjausjärjestelmä

8.4.29 VR

Junatkartalla

9 Pelastusopiston opintosisällöt

Otsikoiden alle on suunniteltu luokittelun (ks. erillinen liite) pohjalta määräytyvien Pelastusopiston opintosuunnitelmien sisältöjä. Osa otsikoista voisi sisältyä suoraan säädöspohjasta nousevien vaatimusten otsikoiden alle (nämä on merkitty luokitteluun erikseen). Lopullinen sijoittelu (asiasanoitus) määräytyy mahdollisesti saatavan aineiston perusteella. Liitteessä 3 opintosisältöjen luokittelua on avattu esimerkin avulla. Pelastusopiston kanssa ei ole käyty neuvotteluja aineiston saatavuudesta, mikä saattaa aiheuttaa haasteita. Koko luokittelu on saatavilla sisäministeriön pelastusosastolta erillisenä liitteenä (Pelastusopiston opintosuunnitelmien sisällön luokittelu).

9.1 Ajoneuvokalusto

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Kalusto**-kansioon.

9.2 Ensivaste

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Onnettomuustyyppikohtaiset suunnitelmat** -kansioon.

9.3 Johtaminen

9.3.1 Tekniset apuvälineet

9.3.2 Teoria

9.4 Kalusto-ohjeet

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Kalusto**-kansioon.

9.5 Kemia

9.6 Lainsäädäntö

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Lait**-kansioon.

9.7 Onnettomuustyyppikohtaiset ohjeet

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Toimintaohjekortit tehtäväkoodeittain** -kansioon.

9.8 (Palo)fysiikka

9.9 Palontutkinta

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Arviointi ja kehittäminen** -kansioon.

9.10 Palotekniset laitteet

9.11 Palvelutasopäätös

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Palvelutasopäätös**-kansioon

9.12 Pelastussuunnitelmat

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Pelastussuunnitelmat**-kansioon.

9.13 Rakentaminen

Tämän aineiston on osittain ajateltu kuuluvan **Toimintaohjekortit tehtäväkoodeittain** -kansioon.

9.14 Sammutusmenetelmät

Tämän aineiston on osittain ajateltu kuuluvan **Toimintaohjekortit tehtäväkoodeittain** -kansioon.

9.15 Sopimuspalokunnat

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Sopimuspalokunnat**-kansioon.

9.16 Työhyvinvointi

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Arviointi ja kehittäminen** -kansioon.

9.17 Työturvallisuus

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Arviointi ja kehittäminen** -kansioon.

9.18 Vaaralliset aineet

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Toimintaohjekortit tehtäväkoodeittain** -kansioon.

9.19 Varautuminen

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Pelastustoiminnan johtaminen normaalista poikkeavissa tilanteissa ja poikkeusoloissa** -kansioon.

9.20 Vedenkuljetus

Tämän aineiston on ajateltu osittain kuuluvan **Sammutusvesisuunnitelma**-kansioon.

9.21 Viestintä

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Viestintä ja tiedottaminen** -kansioon.

9.21.1 Viestintä (muut kielet)

9.22 Väestönsuojelu

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Pelastustoiminnan johtaminen normaalista poikkeavissa tilanteissa ja poikkeusoloissa** -kansioon.

9.23 Yhteistoiminta

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Johtaminen yhteistoimintatilanteessa** -kansioon.

9.24 Ympäristöturvallisuus

9.25 Öljyntorjunta

Tämän aineiston on ajateltu kuuluvan **Toimintaohjekortit tehtäväkoodeittain** -kansioon.

10 P3-käsikirja

11 Pelastustoimintaa, johtamista ja tietopankkia ohjaavat säädökset, ohjeet ja julkaisut

Tänne on koottu Tietopankkiin liittyvät, ajantasaiset pelastustoiminnan johtamista ohjaavat julkisesti saatavilla olevat säädökset, ohjeet ja muut julkaisut.

11.1 Lait

11.1.1 Arkistolaki 23.9.1994/831

11.1.2 Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (I pöytäkirja) 82/1980

11.1.3 Hallintolaki 6.6.2003/434

11.1.4 Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019

11.1.5 Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta 13.1.2015/10

- 11.1.6 Laki kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta 418/2017**
- 11.1.7 Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021**
- 11.1.8 Laki vaaratiedotteesta 10.8.2012/466**
- 11.1.9 Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621**
- 11.1.10 Meripelastuslaki 30.11.2001/1145**
- 11.1.11 Pelastuslaki 29.4.2011/379**
 - 11.1.11.1 HE 56/2021 vp
- Tämä sisältää Hallituksen esityksen eduskunnalle tulevasta muutoksesta.
- 11.1.12 Suomen perustuslaki 11.6.1999/731**
- 11.1.13 Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738**
- 11.1.14 Valmiuslaki 29.12.2011/1552**

11.1.14.1 HE 56/2021 vp

Tämä sisältää Hallituksen esityksen eduskunnalle tulevasta muutoksesta.

11.2 Asetukset

11.2.1 Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018

11.2.2 Sisäministeriön asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista 1286/2019

11.2.3 Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407

11.2.4 Valtioneuvoston asetus väestönsuojista 5.5.2011/408

11.3 Ohjeet, oppaat ja suositukset

11.3.1 Ehdotus kansainvälisen pelastustoiminnan kehittämiseksi

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.2 Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.1 Host Nation Support - Pelastustoimen isäntämaan tukitoimien ohje

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.2 Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.3 Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.4 Kansainvälisen pelastustoimen resurssien kansallisen hyödyntämisen toimintamalli

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.5 Monialaisiin merionnettomuuksiin varatumisen yhteistoimintasuunnitelma (MoMeVa)

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.5.1 Evakuoitujen kokoamiskeskuksen perustaminen (MoMeVa)

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.5.2 Toimintamalli pelastustoimintaan matkustaja-alusonnettomuudessa

Liite 3a, Evakuointikeskuksen perustaminen merellisessä suuronnettomuudessa:

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.6 Ohje väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.7 Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.1 Onnettomuusilmoitukset ja niiden välittäminen

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.2 Opas sammutusvesisuunnitelman laatimiseksi

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.3 Opas yleisötapahuman pelastussuunnitelman laadintaan

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.4 Patoturvallisuusopas

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.5 Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.6 Pelastuslaitosten viestintäopas 2.0

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.7 Pelastussukellusohje

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.8 Pelastustoimen salassapito

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.9 Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.10 Pelastustoimen VIRVE-viestiohje

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.11 Savusukellusopas

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.12 Suositukset viestinnän kehittämisestä pelastuslaitoksissa

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.13 Tieliikennepelastaminen

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.14 Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.15 Turvaohje pelastustoimen vesisukellukseen

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.16 Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.17 Ulkoisen säteilyn valvontaohje pelastusviranomaisille

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.18 Vaaratiedoteopas

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

11.3.19 Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa

[Linkki otsikonmukaiseen aineistoon](#)

Liitteet

Liite 1. Taulukko kuvailulehden hahmotelmasta

Taulukko 1. Kuvailulehden hahmotelma ja kuvailulehden määrittelyjen pohdintaa.

Kuvailulehti (jokaiselle tiedostolle / otsikolle oma, hakupalvelin hakisi tietoja ensisijaisesti kuvailulehdeltä)	
Julkaisun nimi	Tietopankki, sisällön määrittely
Julkaisija	Kanta-Hämeen pelastuslaitos
Toimialue (alueellinen / valtakunnallinen)	Valtakunnallinen
Voimassaolon alkupvm	3.12.2021
Voimassa asti	
Vastuhenkilö	Olli Heikkilä
Tekijä	Samuli ”Hemmo” Taira
Julkaisun määrittäminen perusta (laki, ohje tms.)	Työturvallisuuslaki14 §, Tuve-laki
Asiasanat (ensisijainen tiedon hakuperuste)	Pelastustoiminta, johtaminen, hahmotelma
Sivuja	XX

Sisällön kuvaus: (eli mitä säädökset ja muut määrittävät julkaisut vaativat kultakin ohjeelta, suunnitelmalta tai muulta vastaavalta. Jatkokehitysajatuksena kuvailulehtien määrittäminen yhtenäisiksi, jolloin niiden kautta voisi ohjata toimintaa yhtenäisemmäksi.)

Tietopankin tulisi sisältää vähintään kaikki säädösten vaatimat suunnitelmat, ohjeet ja muut tiedot. Tietopankkiin voisi hyvin sisällyttää myös Pelastusopiston opintosuunnitelmien sisältöä, jotta tietojen päivitys onnistuisi, vaikka opinnoista olisikin kulunut jo vuosia.

Voimassa asti tästä automaattinen heräte (toiminnanohjausjärjestelmään?) viimeisen voimassaolopäivämäärän lähestyessä.

Vastuhenkilö, jolle muistutus ohjeen vanhenemisen lähentymisestä ensisijaisesti menee.

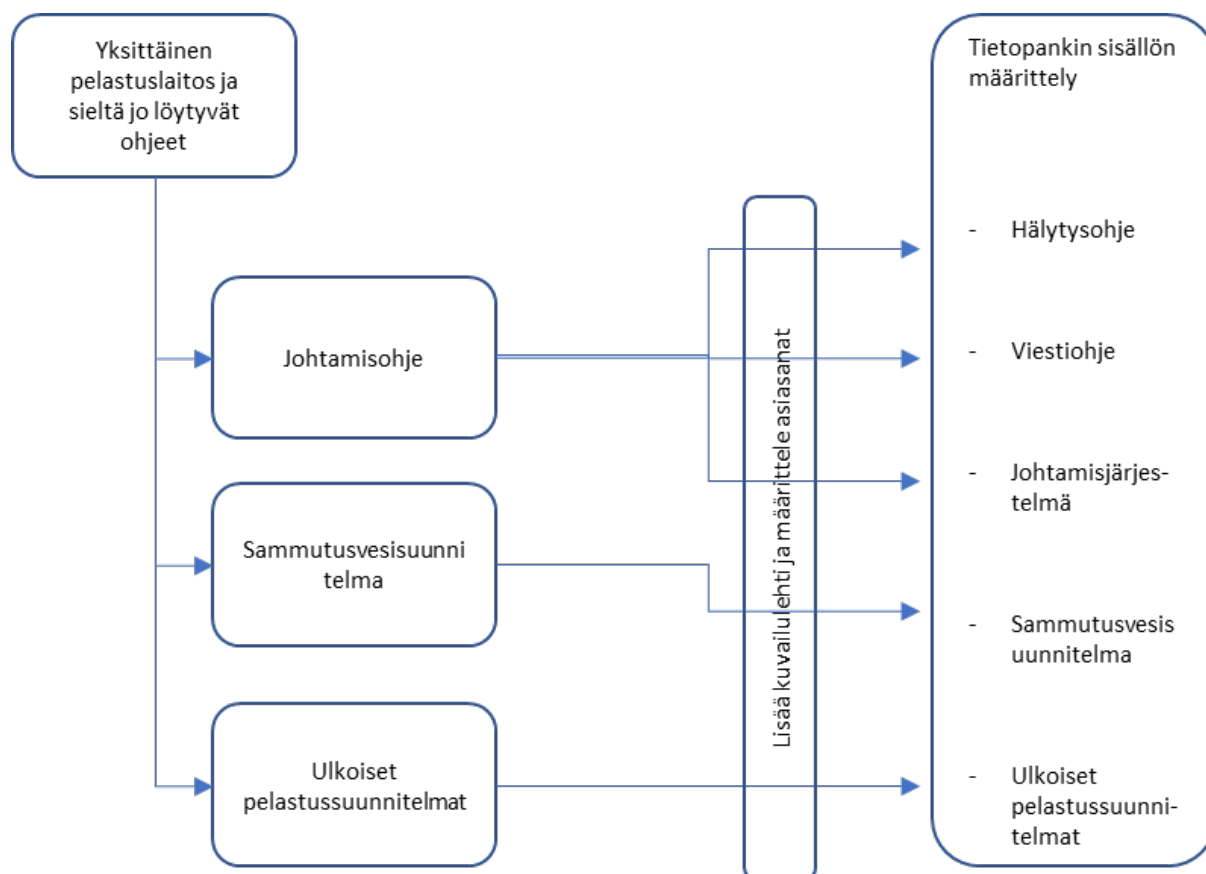
Julkaisun määrittäminen perusta. Tämä täytyy sisällyttää asiakirjaan, jotta säädöksen mahdollisesti muuttuessa voidaan tarkistaa, miten muutos vaikuttaa. Mahdollisesti säädöksen muuttuessa automaattinen heräte kaikista muuttuneista kohdista (toiminnanohjausjärjestelmään?), ks. alueellinen kehittämishanke 10.4.

Asiasanat näistä KEJO voisi hakea automaattisesti tehtäväkoodiin, osoitteeseen ja tehtävän lisätiedoissa oleviin sanoihin perustuen lisätietoehdotuksia. Toimisi myös hakupalvelimen kautta tehdyssä haussa hakupalvelimen ensisijaisena hakupaikkana.

Asiasanoina tulisi olla ainakin otsikko, jonka alle tieto tulee (esim. Johtaminen yhteistoimintatilanteessa), mutta myös ylemmät otsikkotasot (Pelastustoiminnan johtaminen, Pelastustoiminta). Asiasanoja määriteltäessä voi miettiä, missä tilanteissa tästä aineistosta on hyötyä ja lisätä asiasanoja sen mukaisesti (esim. resursseihin kirjattava Ponsse Mörkö 1&2 saisi asiasanakseen myös metsäpalo).

Liite 2. Tiedon tuominen Tietopankkiin

Kuvio 1. Hahmotelma tiedon lisäämisestä Tietopankkiin.

Liite 3. Tiedon luokittelu Pelastusopiston opintosisällöstä

Taulukosta 2 selviää Pelastusopiston opintosisällön luokittelun eteneminen yhden esimerkin avulla. Koko luokittelukaavio on erillisessä tiedostossa (Pelastusopiston opintosuunnitelmien sisällön luokittelu). Vasemman laidan sarakkeessa on yhden kurssin sisältö (Pelastusjoukkueen johtaminen 2op). Se on tulkittu kokonaisuudessaan pelastustoiminnan johtamisen näkökulmasta olennaiseksi ja siten lihavoitu. Keskimmissä sarakkeessa kurssin sisältö on luokiteltu kokoaviksi otsikoiksi, joiden alle mahtuu useampien kurssien sisältöjä. Oikean laidan sarakkeessa luokittelussa syntyneet otsikot on pyritty sijoittamaan Tietopankin sisällön määrittelyn otsikoiden alle.

Taulukko 2. Havainnollistus opintosisällön luokittelusta.

Pelastusjoukkueen johtaminen

• taktiset piirrosmerkit	Johtaminen	Ei erityistä kansiota
• taktiikka pelastustoiminnassa		
• pelastusjoukkueen johtaminen eri onnettomuustyypeissä	Onnettomuustyyppikohtaiset ohjeet	Toimintaohjekortit tehtäväkoodeittain
• onnettomuustiedottaminen	Viestintä	Viestintä ja tiedottaminen

Lähteet

Ahlberg, Esa, Peter Johansson, Anna Kaikkonen, Selina Kangas, Jani Kareinen, Esko Kautto, Seppo Lehto, Torbjörn Lindström, Harri Paldanius, Veera Parko, Rami Ruuska, Jukka Räsänen, Pekka Tiainen ja Ulf Westerstråhle. 2019. Ehdotus kansainvälisen pelastustoiminnan kehittämiseksi. Sisäministeriön julkaisu 2019:10

Ala-Kokko, Ville. 2021. Savusukellusopas. Pelastusopiston julkaisu. A-sarja: Oppimateriaalit 1/2021

Arkistolaki 23.9.1994/831

Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta 82/1980

Haapanen, Jarmo, Aino Harinen, Raija Honkanen, Mirva Kahlos, Veijo Kajan, Terhi Karhuaniemi, Milla Meretniemi ja Perttu Vepsäläinen. 2018. Suositukset viestinnän kehittämisestä pelastuslaitoksissa. Sisäministeriön julkaisu 22/2018

Haiko, Markku, Martti Honkala, Mika Rontu, Rami Ruuska, Jarmo Siekkinen ja Jukka Yli-Kuivila. 2011. Opas sammutusvesisuunnitelman laatimiseksi. [Linkki aineistoon](#)

Hallintolaki 6.6.2003/434

Hallituksen esitys 56/2021 vp

Halmeslahti, Tuomo, Joni Henttu, Matti Honkanen, Keijo Kangastie, Markku Kirvesniemi, Janne Koivukoski, Jyrki Landstedt, Terho Pylkkänen, Jussi Rahikainen, Taito Vainio, Ari Vakkilainen ja Juha Virto. 2018. Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi. Sisäministeriön julkaisu 21/2018

Halmeslahti, Tuomo, Matti Honkanen, Jari Korkiamäki, Jussi Rahikainen, Juha Rajala ja Ari Vakkilainen. 2019. Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset. Sisäministeriön julkaisu 2019:7

Harinen, Aino. 2018. Pelastuslaitosten viestintäopas 2.0. [Linkki aineistoon](#)

Hassinen, Marko, Mari Lyyra ja Jari Soininen. 2016. Pelastustoimen salassapito. Pelastusopiston julkaisu. D-sarja: Muut julkaisut 1/2016

Hatakka, Ilari. 2014. Evakuointikeskuksen perustaminen merellisessä suuronnettomuudessa. Kuopio: Savonia.

Isomäki, Eija, Timo Maijala, Mikko Sulkakoski, Timo Regina ja Milla Tokkel, toim. 2012. Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus: Patoturvallisuusopas. Raportteja 89/2012. Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Kivari, Ari. 2019. Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta. Pelastusopiston julkaisu. A-sarja: Oppimateriaalit 1/2020

Kopare, Tarmo. 2007. Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa. Sisäasiainministeriön julkaisuja 26/2007

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019

Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta 13.1.2015/10

Laki kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta 418/2017

Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021

Laki vaaratiedotteesta 10.8.2012/466

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621

Lehto, Seppo, Mira Leinonen, Anna-Mari Kosunen, Mirja Palmén, Timo Saari, Mika Tirroniemi. 2021. Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen. Sisäministeriön julkaisuja 2021:2

Mattila, Mikael. 2021. Host Nation Support. Pelastustoimen isäntämaan tukitoimien ohje. Piispanristi: Painotalo Painola.

Meripelastuslaki 30.11.2001/1145

Mäki, Juho. 2021. Tieliikennepelastaminen. Pelastusopiston julkaisu. A-sarja: Oppimateriaalit 3/2021

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto. 2017. Opas yleisötapahtuman pelastussuunnitelman laadintaan. Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Pelastuslaki 29.4.2011/379

Pelastusopisto. 2021. Alipäällystön koulutusohjelma. Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Pelastusopisto. 2021. Pelastajan koulutusohjelma. Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Pelastusopisto. 2021. Pelastusalan päällystötutkinto. Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Pelastusopisto ja Kriisinhallintakeskus. 2018. Kansainvälisen pelastustoimen resurssien kansallisen hyödyntämisen toimintamalli. SMDnoSMDno-2017-965 Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Ruuska, Rami ja Taito Vainio. 2012. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2012

Rajavartiolaitos. 2014. Evakuoitujen kokoamiskeskuksen perustaminen. Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Rajavartiolaitos. 2017. Monialaisiin merionnettomuuksiin varautumisen yhteistoimintasuunnitelma (MoMeVa). Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Rautasuo, Janne. 2014. Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja. Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Sisäasianministeriö. 2003. Ohje väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta. 21.11.2003 SM-2003-01781/Tv-31

Sisäasianministeriö. 2004. Onnettomuusilmoitukset ja niiden välittäminen. Sisäministeriön ohje SM-2004-01703/Tu-31

Sisäasiainministeriö. 2013. Vaaratiedoteopas. Sisäasiainministeriön julkaisuja 1/2013

Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018

Sisäministeriön asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista 1286/2109

Soininen, Jari. 2019, Turvaohje pelastustoimen vesisukellukseen. PeODno-2020-32

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Suorituskyky hanke, Työpaketti 6 väliraportti

Säteilyturvakeskus. 2011. Ohje VAL3: Ulkoisen säteilyn valvontaohje pelastusviranomaiselle. Helsinki: Edita Prima Oy

Tuominen, Kimmo ja Taito Vainio. 2007. Pelastussukellusohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 48/2007

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738

Vainio, Taito. 2013. Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta. Sisäasiainministeriön julkaisu 17/2013

Vainio, Taito ja Eero Kytömaa. 2015. Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa. Sisäministeriön julkaisu 18/2015

Vainio, Taito, Jussi Korhonen, Jussi Aarnio, Matti Aitta, Jussi Ylimartimo, Sampo Kempainen, Mika Kaijamo, Jari Kielenniva, Kimmo Kohvakka, Heli Nedenström, Magnus Nyström, Jyrki Pohjolainen, Ari-Juhani Punkka, Merja Rapeli, Tatu Giordani, Riitta Ukkonen, Jaakko Weuro, Tapani Rossi, Simo Wecksten, Jouni Pousi, toim. 2018. Suomen kansallinen riskiarvio 2018. Sisäministeriön julkaisu 2019:5

Vainio, Taito, Marko Lavikkala, Jussi Hyysalo, Rita Linna, Jari Grön, Juho-Antti Jantunen, Esko Pyykkönen, Jyri Juslén, Miliza Malmelin, Merja Rapeli, Helena Mussalo-Rauhamaa, Hanna Havumäki, Ari Lahtela, Jere Peltonen, Juka Ristaniemi, Jaakko Weuro, Hannu Tervo, Tatu Mikkola, Erkkö Badermann, Pekka Luoma, Jukka Kotilehto, Pentti Olin, Riitta Ukkonen, Markku Tihilä, Kimmo Kohvakka, Esa-Pentti Lukkarinen, Tapani Rossi, Kristiina Sääntti ja Eero Kytömaa. 2016. Suomen kansallinen riskiarvio 2015. Sisäministeriön julkaisu 3/2016

Valmiuslaki 29.10.2011/1552

Valtioneuvosto. 2010. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Valtioneuvosto. 2017. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Luettu 30.11.2021. [Linkki aineistoon](#)

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407

Valtioneuvoston asetus väestönsuojista 5.5.2011/408

Valtiosopimukset. 2021. Luettu 1.12.2021. [Linkki aineistoon](#)

Virtanen, Harri. 2011. Pelastustoimen VIRVE-viestiohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 24/2011